

Gornje je slika iz nemških virov, ki jo je odobrila za v tisk angleška in ameriška cenzura. Besedilo pod originalno sliko pravi, da so to "arabski patrioti", ki jih ženejo Nemci v jetniški tabor.

"Druga fronta" v Afriki kritikov ni zadovoljila

LONDONSKI LISTI O POLOZAJU V AFRIKI.—NESOGLASJA GLEDE PRIDOBIVANJA VICHYSKIH FRANCOZOV NA ZAVEZNIŠKO STRAN.—DELAJSKOST ZAPOSTAVLJENA

Ko so ameriške čete udrele v francosko severno Afriko in angleške čete pa podile maršala Rommela proti Tunisu, so zagovorniki angleškega in ameriškega vrhovnega poveljstva vzključili: "Vidite? Druga fronta je tu! Mar bi bili zadovoljni, namesto da ste kritizirali!"

Moskva je pesimistična

V Rusiji so ofenzivne akcije zaveznikov v Afriki toplo pozdravili, a rekli so že takrat, da boji v Afriki po njihovih računih niso druga fronta, nego k večjemu priprava zanjo.

Isto je poudaril v angleškem parlamentu neki delavski poslanec, češ, kaj pa je 30.000 nemških vojakov v Afriki v primeri z večmilijonsko armado, ki napada Rusijo, in enako številna ruska armada, ki nacijske napade odbija!?

Zasedba severne in zapadne Afrike po ameriških četah je velik strateški uspeh, toda nemške armade ni to nič oslabilo. V Afriki se bori, to je res, a je po številu majhna. Italijani ji pomagajo, pa se vzdržuje.

Carl Binder, ki je urednik čikaških Daily News za tujezemске zadeve, pravi, da je tudi angleška in ameriška javnost s situacijo v Afriki čezdaje bolj nezadovoljna in vprašuje, kaj so vzroki, da je obetana ofenziva za zavzem Bi-

zerte in Tunisa obstala kot ukovana. Zavezniško poveljstvo je odgovarjalna na deževje, in pa da je Hitler poslal osiščnim postojankam v Afriko znatna ojačanja.

Ameriški in angleški kritiki se s temi opravičbami ne dajo odgnati in vprašujejo, čemu niso prišle v francoski Tunis in v Bizerto ameriške in angleške čete prej kakor nemške. In čemu potem nemskim posadkam pustiti, da se utrdijo, da jih bo vesled tega še toliko težje pregnati?

Spletke v diplomaciji

Očividno v zavezniški kampanji v Afriki med Američani in Angleži tudi v diplomaciji ne gre vse gladko. Ko je ameriški vrhovni poveljnik sklenil sporazum z admiralom Darlanom, ki je bil kmalu potem umorjen, so se v Angliji začudili v konservativni stranki, v delavski pa protestirali. Izgovor vlade v Washingtonu je bil, da je tisti sporazum prihranil življenja ameriških vo-

(Nadaljevanje na 5. strani.)

Višanje cen in vedno več odredb nas opominja, da smo v vojni zares!

Unija premogarjev je bila ena prvih, ki je uveljavila za kolektanje članarine takozvani "check off". S 1. januarjem se je tega načina poslužila tudi zvezna vlada. Vsakemu, ki služi \$12 na teden in več, se odračuna v delodajalčevi pisarni 5 odstotkov za direktni vojni davek.

Lani so tudi indirektni davki silno narasli. Enako direktni. Letos bo moralo na svoje lanske dohodka plačati milijone ljudi dohodninski davek, kakršnega jim dosedaj pri njihovih skromnih virih ni bilo treba.

Na stotisoče delavcev je moralo za delom v vojnne obrate, ne sicer da bi bili v to uradno primorani, ampak šli so, ker je pač treba tja kjer je delo.

V namenu, da se prepreči inflacijo in nebrzdano višanje cen, se je vlada odločila za reguliranje in je določila, kje naj bo strop in pa uzde je dala napraviti. Ne hitreje kot toliko, in ne višje kot do stropa, je rekla.

A cene rastejo vzlic temu in ne uzde in ne strop jih ne ustavi.

Plače ne smejo kvišku, razen v izjemnih slučajih. So pa bistveno znižane 15 odstotkov, ker 5% je treba plačati direktnega davka na vsak plačilni dan, in pričakuje se od vsakega, da vložiti vsaj 10% svojega zaslužka v vojne bonde.

To še ni vse. Marsikje v tej deželi primanjkuje potrebščin. Tu in tam ni mesa, ne masla, ne tega in onega. Gospodinja mora imeti že vpliv, če v takih krajih in v teh okolščinah noče priti domov s praznim "šknicljem". In če ji prodajalec ustreže, ga ne sme opozarjati na "dostropne cene", ker sicer ji lahko pokaže svoje prazne police. Ako pa plača nekoliko več, se prodajalec damišli, da ima nekaj tega bli onega — na primer mesa, kave itd., nekje v kleti ali kjer že: "Črni trg" je bil do lani le evropska in azijska bolezen. Sedaj ga imamo tudi v tej deželi, kar pa je šele začetek.

Smo pač v totalni vojni in jo bomo čutili bolj in bolj na vse sorte načine.

Ameriške izgube v sedanji vojni

OWI je dne 5. januarja sporočil, da znašajo ameriške izgube od dne 7. dec. 1941, ko so Japonci napadli Pearl Harbor, pa do konca minulega leta, 61.126 mož, v številu ubite, ranjene, vjete, pogrešane in internirane.

Ubitih je bilo po dosedanjih podatkih 8.531, med njimi 4.667 mornaričnih častnikov in mornarjev. Pehota torej v prvem letu vojne še ni imela velikih izgub. Mornarica je izgubila vsega skupaj v enem letu 23.254 mož, v številu prej omenjeno število ubitih mornarjev, 8.970 je pogrešanih, kar običajno pomeni, da so med ubitimi, oziroma, da so utonili, nekaj izmed pogrešanih pa se jih po vsaki vojni javi iz ujetništva, ali pa so kje med prijateljskimi ljudmi, ki jih skrivajo, dokler ne mine konflikt.

V prvi svetovni vojni so znašale ameriške izgube 233.184 mož. Med temi jih je bilo 50.510 ubitih, ali pa so umrli vesled ran, drugi so bili ranjeni.

Gornje števila se tičejo kopne armade, a ameriška mornarica je v istem času izgubila le 871 mož. In sedaj pa v enem letu vojne, kot omenjeno v uvodu, nad 4.600. Torej je vojna na morju za našo državo sedaj vedno veliko hujša kakor pa je bila zadnjice.

Ameriške izgube v Afriki v teh podatkih še niso vštete.

Ako se te žrtve primerja s številom ubitih, ranjenih in vjetih na vzhodni fronti, so razmeroma jako nizke. Pod orožjem imamo že okrog sedem milijonov mož. Angleži tudi kakih pet milijonov. Seveda so angleške izgube veliko višje kot naše, enako izgube Avstralcev in Kanadčanov.

Toda če si predočimo, da je

Nemške podmornice najučinkovitejše nacijsko orožje

Od 7. dec. 1941, od kar smo v vojni, so potopile nemške podmornice v ameriških vodah ob Atlantiku nad 620 trgovskih ladij, kot poroča United Press. Z njimi je bilo na dno nič koliko tovara, bodisi živil, municije, strojev, letal itd.

In tudi več tisoč življenj je bilo izgubljenih.

Ameriški mornarji in delavci na teh tovornih parnikih so v vsakem primeru izvršili svojo dolžnost in marsikdo izmed njih je dal življenje, da je druge otele pred pogreznjenjem v valove.

Ameriški mornarični častniki se že dolgo ukvarjajo, z angleškimi vred, kako priti v otkom podmornicam. Sicer jih zavezniški potapljači druga za drugo, a ugotovili so, da jih Nemčija spriti zgradi več kakor pa jih, ji mi moremo potopiti.

Na drugi strani pa tudi Zed. države zgradi več novih tovornih ladij kot pa jih morejo nemške in japonske podmornice spraviti na dno, toda to ni kaj prida tolažba. Z nemško ali japonsko podmornico, kadar jo potopimo, gre na dno par tucatov vojakov morda, a če pa podmornica potopi naš tovorni parnik, je istotako izgubljenih precej življenj, vrh tega pa še nepotrebni tovor v živilih in drugih potrebščinah, ki je namenjen bodisi v Anglijo, v Rusijo, v Afriko, ali kamor že.

Ne Angleži, ne Američani, niso še iznašli izdatnega sredstva, ki bi moglo pokončevati podmornice toliko, da se jih bi osiščne ne izplačevalo več graditi.

Dosedaj se jim to še ni posrečilo, ker so pač tudi Nemci iznajdljivi, pa spuščajo v morje bolj in bolj izpopolnjene podvodne ladje.

Ameriški admirali obetajo, da bodo tej nevarnosti prišli v okoliščini, ki jim kmalu stopili za vrst, a dosedaj je imel in ima v piratskem potapljanju trgovskih ladij Hitler še vedno glavno besedo.

Lakota v francoski Afriki

Med prebivalstvom v francoski severni Afriki vlada veliko pomanjkanje, ker je vlada v Vichyju izpraznila vse zaloge in pridelle, da je z njimi zadostila Nemcem, nekaj pa obdržala zase. Sedaj, ko imajo ta del Afrike v posesti ameriške čete, bo pošiljala tja živila ameriška vlada, oziroma jih že pošilja.

Nemčija samo na ruski fronti izgubila od štiri do pet milijonov mož, in Rusija najmanj kakih pet milijonov, vidimo, da kar se oboroženega spopadanja s sovražniki tiče, smo še prav malo v vojni,

Roosevelt deluje ne le za zmago, nego za mir, ki bo vreden ljudi

V SVOJI POSLANICI KONGRESU BIL NAD STRANKAMI. — SOCIALNA ZAŠČITA ENA NAJVAŽNEJSIH NALOG VLADE IN KONGRESA. SIJAJEN GOVOR MOŽA, KI SE ZAVEDA ODGOVORNOSTI SVOJE SLUŽBE

Predsednik Roosevelt je izdobil dve svojstvi mu priznavajo tudi kritiki. A še posebno so mu pohvalili njegovo poslanico ob priliki skupne seje 78. zveznega kongresa.

Nasprotniški veter ga ni upognil

Zadnje novembrske volitve v zvezni kongres so bile Rooseveltu svarel, da je nekje nekaj narobe v njegovem ogromnem aparatu, ali pa so ljudje kar tako, iz navade, glasovali za nasprotno stranko, češ, da je sedanja že predolgo v sedlu.

To samo na sebi bi še ne bilo napačno. Toda večina so bili poraženi res demokratični demokrati, reakcionarji pa domalega vsi prišli nazaj v zbornico. Ljudje, ki so liberalne demokrate nasledili, pa so skoro vsi nasprotniki "new deala", torej sabotažniki socialne politike.

Ne bo več mogoče nazaj

Roosevelt je vsem tem poudaril, da ne bo več mogoče nazaj, ako hočemo, da naj ta vojna kaj pomeni za napredek ljudi in za mir.

di je sedaj v ameriški vojaški službi. Ko se vrnejo, bodo zahtevali delo, in enako ga bodo zahtevali vsi drugi milijoni delavcev, ki so sedaj zaposleni v vojni industriji, pa je bo konec čim bo osišč premagano. Torej je treba že sedaj v priprave za čim hitrejšo okrevitev industrije iz vojnih naporov v produkcijo za potrebe civilnega prebivalstva.

Posebne komisije se z načrti za povojno gospodarstvo in produkcijo že pečajo, a treba se bo temu problemu posvetiti še z veliko večjo pozornostjo, ker zgolj akademična raziskovanja ne pomenijo mnogo.

Vojna za osišč izgubljena

Vojna je za osišč izgubljena, to je gotovo, je rekel predsednik. To vedo sedaj tudi v Berlinu, Tokiu in Rimu, je poudaril.

Hitler je bil uverjen, da mora zmagati v letu 1942, ali pa bo vojno izgubil. Ni zmagal, in vojna je zanj izgubljena. Sedaj je preudarja, kako bi vzdržal toliko časa, da se bi zavezniški vojne naveličali in pristali v njegov predlog, da se prične (Nadaljevanje na 5. strani.)

Celo brez kampanje smo lani glede lista precej dobro izšli

S sodelovanjem agitatorjev in drugih prijateljev Proletarca smo lani dobili precej novih naročnikov. O tem več v eni prihodnjih števil.

V tej je objavljen zadnji izkaz prispevkov v tiskovni sklad, ki smo jih prejeli do konca minulega leta. Vsega skupaj so lani znašali prispevki vanj \$1.043.05, kar je prilična vsota, ako se pomisli, da nismo imeli za v ta sklad niti toliko kampanje kolikor sta jo leta pred vodila "Big" Tony Tomšič in Oaklanda, Calif., in Anton Jankovich v Clevelandu.

Prispevki v tiskovni sklad so za vzdrževanje tega lista neobhodno potrebni. Vsak časopis mora imeti kake posebne vire, ker s samo naročnino se noben ne vzdržuje, razen glasila unij in podpornih organizacij. Drugi si pomagajo z oglaš in z dohodki svojih tiskarn. Mnogi angleški listi pa s subvencijami.

Proletarcu so glavna subvencija prispevki v tiskovni sklad. Predlanskem smo prejeli vanj \$1.483.76, ali \$440.71 več kakor lani. Ako pri tem upoštevamo še to, da so lani tiskovni stroški vsled vojnih razmer prilično narasli, je to že precejšnja razlika. A vendar, kar tako, brez kakšne posebne agitacije, so tudi lanski doneski v ta sklad veliki uspeh.

L. 1940 so znašali \$1.199.91, torej tudi nekaj več kot lani, a bilo je tudi več agitacije zanj.

Letos pa se bomo morali zelo potruditi, da dobimo Proletarcu več naročnikov in tudi znatno več v tiskovni sklad, ker razni stroški vsled vojne naraščajo in jih je treba kriti, ali pa zapreti vrata. Angleški listi zvišavajo naročnino. Tudi mnogi listi v drugih jezikih so jo zvišali. Uprava Proletarca želi, da naročnina ostane kot je, ker se zanaša, da sedaj, ko so ljudje vsi zaposleni, bo lahko med njimi dobili več novih naročnikov kakor v letih krize, in tudi več prispevkov v tiskovni sklad.

Hillman kliče unije AFL in CIO v enotnost

Sidney Hillman, predsednik unije ACWA, ki je bil poleg J. L. Lewisa glavni graditelj CIO, deluje sedaj enako ognjevitvo za združenje obeh zvez organiziranja delavstva v eno telo, predno bo prepozno.

Reakcija ne počiva, pravi Hillman. V boju proti delavstvu in splošnim ljudskim interesom je složna, neglede kako je v konkurenci sprta med sabo.

V novem kongresu je že polna polica predlogov, katerih namen in cilj je zatreti vse socialne zakone, ki so bili sprejeti v minulem desetletju, ali pa jih zmeštrati tako, da bodo brez vrednosti.

je potrebno ne samo zaradi nevarnosti, ki jo povzroča v sedanjem kongresu skrajno reakcionarna klika, nego tudi vesled nevarnosti, ki prihaja z naraščanjem reakcionarnega vala v splošnem.

Ne samo Hillman, nego vsi drugi delavski voditelji se zavajajo važnosti prihodnjih predsedniških volitev, v katerih bodo burbonci napeli vse sile, da se naseli v belo hišo tradicionalni "ameriški" konservativizem in napravi konec newdealskim eksperimentom.

Ni samo to za delavstvo važno, nego prav toliko tudi mirovna konferenca, kadar bo vojne konec. Angleško delavstvo je pripravljeno nanjo, ker

je enotno organizirano industrijno in politično ter tudi v vladi, še bolj pa v parlamentu močno zastopano.

A ameriško delavstvo nima v kabinetu nikogar, razen nekaj prijateljev, med njimi delavsko tajnico Perkinsovo, ki pa je že več mesecev potanjena v ozadje in ji puste vršiti samo še rutinske stvari. Sidney Hillman, ki je bil v pričetku oboroževanja te države dodeljen v nekak posvetovalni odsek pri zvezni vladi, je kmalu sprevidel, da njegova služba nič ne pomeni in jo je pustil. Sedaj pravi, da mora delavstvo dobiti več kot pa kake postranske mandate v vladnih oddelkih, in pobrigati se mora se-

daj, da bo z angleškim delavstvom vred zastopano tudi na mirovni konferenci.

Za vse to pa je potrebna enotnost. Med ameriškim delavstvom je ni, ker je politično popolnoma neorientirano, industrijsko pa razdeljeno v CIO, AFL, v zvezo bratovčin železničarjev, vrh tega pa še v razne "neodvisne" unije, kot so sedaj n. pr. unija tiskarjev, unija premogarjev UMW itd. Kolikšno silo bi to delavstvo pomenilo, če bi bilo vse v eni uniji!

In kolikšna politična moč bi to bila, če se bi organiziralo v svojo stranko! Kar ni, se lahko zgodi, in Sidney Hillman deluje v tej smeri.

AMERISKI DRUŽINSKI KOLEDAR

je razprodan!

Ne pošiljajte več naročnin!

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdava Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

NAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00. Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor: Frank Zaitz Business Manager: Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00. Foreign Countries: One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO, ILL. Telephone: ROCKWELL 2864

Novi zvezni kongres v znamenju razrednih interesov in reakcije

Torijsko časopisje vzklika: "Zvezni kongres je postal po mnogih letih spet 'neodvisen'. Prenehal je biti predsednikov pečat in se odločil vsrčiti svojo nalogo tako, kakor mu jo določa ustava. Sedaj bo spet zakonodajna, na več zbornica, ki kima po navodilih in ukazih."

Isto časopisje vzklika, da pomeni novi, to je, sedanjí zvezni kongres Rooseveltovemu "new dealu" usodni udarec.

V lanskih novemberskih volitvah so pridobili republikanci veliko novih mandatov in še ene take volitve, pa bodo v večini. Izgubili pa niso torijski demokrati, nego liberalci, namreč taki demokrati, ki so bili za "new deal" in pomagali predsedniku.

Predsedništva socialna politika, ki jo je pričel uvajati čim je prišel v Belo hišo, ima v sedanjem kongresu sovražno večino, ki pa se ne deli po strankah, kajti tvorijo jo republikanski in demokratski poslanci ter senatorji, ki enako sovražijo vse, kar je ljudstvu, in še posebno pa, če je delavstvu v korist.

Demokratski in republikanski prvaki so že pred otvoritvijo tega kongresa izjavili, da je dominiranja administracije zid zakonodajno konec in bo kongres spet vršil svojo "ustavno nalogo".

To se na papirju lepo glasi. Ampak namen je slab.

Kongres je postal ob nastopu Rooseveltove administracije le "pečat" radi tega, ker je deželo s prejšnjim predsednikom Hooverjem in njegovima dvema prednikoma tako zavozil, da je bil pripravljen novemu predsedniku hote ali nehoti slepo slediti.

Roosevelt je vedel, da se silno mudi, če noče dopustiti, da pademo v popoln polom, pa je začel z reformami. Najprvo, da otme banke, kar je še takih, da bi mogle vzdržati. Nato farmarje pred upniki, in pa hišne posestnike v mestih.

Nato smo dobili še CCC in WPA ter nekaj drugih sličnih ustanov, ki so deželo rešile pred zrušenjem in revolucijo.

Vsemu temu so pristajali predsednika z njim vred rekli "new deal". Reakcionarji so se potuhnili in bili veseli, da so jim bila bogastva oteta.

Ampak "new deal" ni le rešil njihovih imovin, nego je hotel pomagati tudi, "malemu človeku".

Tako je bil sprejet med drugimi zakoni, ki štiti delavcem pravico, da se organizirajo in delodajalec pa se mora pogajati z njimi, kadar imajo večino. Prej jih je svobodno odslavljal čim je zasumil, da se ogrevajo za unijo, a po novi postavi tega ne sme.

Toriji so rekli temu "socializem" in "komunizem", a razmere so bile gospodarsko zanje še vedno tako šibke, da so le podtalno ruvarili.

Potem je bila sprejeta postava, ki določa maksimalni delavnik in minimalne plače.

"To je pa že od sile!"

Razgrajali so toriji "demokrati" na jugu in toriji "republikanci" v vseh drugih krajih Zed. držav.

Zakon, ki ga je zasnoval "new deal", določa za maksimalni delavnik 40 ur na teden, in kjer in kdor mora delati dalj, se mu plača nadure. In pa, da plača na uro ne sme biti nižja kot določeno. Prvotno, v začetku sprejetja postave, je bilo v nji rečeno, da ne nižja kot 30c na uro, in potem, da se jo stopnjema zvišuje.

"Demokrati" na jugu so proti tolikšni mezdi rohneli da kaj, a kapitalisti na severu so postavili podprti, ker jim je šla konkurenca z juga vsled tamošnjih cenjenih delavcev na živce. Le tako jo je bilo mogoče sprejeti in uveljaviti.

Ta albačaj je sličen onemu, radi katerega je nastala civilna vojna. Na jugu so imeli takrat delavce zaostoj, a na severu so jih morali plačevati. V civilni vojni je sever zmagal.

Tako je zmagal tudi "new deal" nad svojimi južnaškimi "demokrati", ki pa mu sedaj obetajo propast.

Chicago Tribune in druga reakcionarna glasila troben-tajo dan za dnem, da je "new deal" doigran in da Roosevelt to čuti ter se vsled tega prilagaja konservativcem.

Kar toriji najbolj sovražijo, je posebno socialna politika. Čemu treba postave, ki določa, da se delavcu ne sme plačevati manj kot 30 ali celo 40c na uro?

Čemu treba postave, ki jamči delavcu pravico organizirati se v uniji ne da bi ga smel delodajalec odslaviti vsled tega "prestopka"? Mar ni on gospodar svojega podvzetja, delavec pa le delavec, katerega lahko odslavi kadar se mu zljubi ne da bi mu pojasnil vzrok? Saj to je vendar demokracija, "new deal" pa avtokracija!

Nu, novi kongres je spet "svobodna" zbornica in "new deal" je v nji doigran. Tako pravijo toriji demokrati in republikaci. So v veliki večini in predstavljajo si, da ker delavci sedaj garajo in prilično služijo, in ker farmarji tudi nimajo kaj po-

Ameriški vojniki v Jeruzalemu si ogledujejo biblijske kraje.

JUGOSLAVIJA V ZAMEJSTVU DOBILA NOVO ZAMEJNO VLADO

Franc Snaj, Sava Kosanović in trije drugi člani bivše vlade sedaj je še "ministri na razpoloženju"

Meseca decembra so se začele množiti vesti, da se dogodi v jugoslovanski zamejni vladi "dalekosežna sprememba".

Pritiski za kakršnokoli poravnaje odnošajev v nji so prihajali posebno vsled nesoglasja ter bojev med Hrvatí in Srbi v Ameriki, pa tudi vsled nezadovoljstva tistih Slovencev, kateri so se v take spletke spuščali direktno, na primer Kázimír Zakrajšek, ki je v London in ministrom v New York veliko pisaril in grajal, in o tem pravil uradnikom v Washingtonu. Tudi Louis Adamič je merodajnim ljudem v Washingtonu dejal, da ima večina ministrov jugoslovanske zamejne vlade mentaliteto iz 17. stoletja.

Tako je nastala "kriza". Ni pa je izzval kak jugoslovanski parlament, nego je sprememba brzokone nastala po namigi angleške in morda tudi ameriške vlade.

Civilna vojna v Jugoslaviji ima prav gotovo tudi kaj opravka zraven.

V Proletarcu prejšnji teden v komentarjih je bilo rečeno, da je to druga sprememba v jugoslovanski zamejni vladi. Prva je bila na slabše in tudi sedanja ne obeta nič prida. V prvi je moral odstopiti ministrski predsednik general Simović kmalu po tistem, ko je določeno izjavil, da je on za združeno vseh jugoslovanskih krajev v eno državo, in še posebej poudaril, da mora tudi jugoslovansko Primorje, ki ga je po prejšnji svetovni vojni dobila Italija, priti po zmagi zavzeznikov v okrilje Jugoslavije, kateri pripada.

Ker je to dražilo razne grofe Sforze, so zavzezniki demokrati namignili, da je Simović zelo "neroden" v diplomatičnih stvareh, in to mu je bil namig, da je njegovega premiership konec.

Druga sprememba se je dogodila v velikem sedaj, a bila je v loncu posebno od kar je bil tu na uradnem obisku kralj Peter.

Obetalí so jo že dolgo.

Križa se je dogodila, ko je prekinil zvezo z zamejno vlado hrvatski ban Ivan Šubašić, ki živi v Zed. državah. Mislil je, da bo s svojim protestom dobil na svojo stran uradnike državnega departmanta zvezne vlade, ki pa se napravim jugoslovanskim prvakom, ki so zapleteni v vse te homatije, ne drže nič kaj prijazno in čestokrat hladno.

JIC poroča z dne 4. januarja iz New Yorka, da je nova vlada sestavljena sledeče:

Slobodan Jovanović, premier, minister notranjih zadev

in zastopnik ministra vnanjih poslov. Jovanović je Srb, že zelo star, in smatran za pristajša velikosrbske politike.

Juraj Krnjević, Hrvat, je podpredsednik vlade in minister pošte in telegrafa. (To je v zamejstvu le títel.)

Dr. Miha Krek, Slovenec, je podpredsednik vlade in minister javnih del (tudi le títel.)

Dražá Mihajlović je vojni minister. On je edini član vlade, ki je ostal na pozorišču, oziroma na bojišču v Jugoslaviji.

Juraj Šutej je minister financ, ter minister za trgovino in industrijo. V zamejstvu je tak portfelj le títel na papirju. Ima pa veljavo v financah.

Miloš Trifunović je prosvetni minister. Za ta mandat velja isto kakor za prejšnje.

Milan Grol, prometni minister.

Milan Gavrilović, minister pravosodja, minister prehrane ter preskrbe in minister poljedelstva.

Srdjan Budisavljević, minister za socialno politiko. Jovan Banjanin, minister za šume in rude.

Mandati so torej tu, a naloge, ki so jim dane, v Londonu ne morejo vsrčiti, ne za šume in rude, ne za solstvo, ne za knežtstvo itd. A to v zamejnih vladah ni važno. Glavno je, da obstoji nekaj takega, čemur se lahko reče, da je vlada.

V tem kabinetu, kakor v prejšnjem, dominirajo Srbi še veliko bolj kot pa pričajo imena Srbov, ki so v vladi na vodilnih mestih.

Odpadel pa je iz vlade do sedanjí vnanji minister Momičilo Ničić, ki je bil posebno Hrvatom vsled svoje velesrbske politike in svojega kompromitiranja z Italijo trn v peti.

Drugi ministri, ki so odpadli, so Franc Snaj, Srb Sava Kosanović, oba v New Yorku, in Bogoljub Jevtić v Londonu, dr. Branko Čubrilović, in dr. Božidar Marković.

To so sedaj ministri "na razpoloženju". Plačo bodo prejeli tudi v bodoče, kakor jo prejemale drugi, ki so v knjigah zamejne vlade označeni za begunce in so prišli sem po prevratu, nekateri pa jo dobivajo neglede koliko časa so že v inozemstvu.

Sprememba je vsekakor velik udarec na prestidž Francisa Snajja. Zanimivo je, da so k njegovemu padcu pomagali ljudje iz njegove (klerikalne) stranke, ali saj par izmed njih.

Vsi ministri, ki so v vladi ostali, so bili že prej v nji. Le títelne so si nekoliko spremenili in pa nekaj članov vlade

je manj. V bistvu torej ni nobene spremembe.

Poročilo iz Londona pravi, da oseba, ki bo dobila portfelj vnanjega ministra, ni še izbrana, ker je baš ta mandat v taki vladi najvažnejši. Dokler ne bo koga drugega, bo, kot že omenjeno, "zastopnik vnanjega ministra" premier Jovanović.

Miha Krek je v novem kabinetu edini Slovenec.

Franc Snaj dobi — ali pa je že dobil kak drug títel, plačo ima tudi, kot že rečeno, a na vrata vladnih uradov v Ameriki ne bo mogel več trkati v vlogi ministra "of state".

Ko dobimo o notranji sliki tega "preobrata" več informacij, bomo o nji poročali.

Kako in kdo naj financira delo slov. narodnega sveta?

Janko N. Rogelj je v članku "Kvišku, slovenska srca v Ameriki", ki ga je razposlal v objavo vsem slovenskim listom, a ga v Proletarcu vsled pomanjkanja prostora nismo mogli objaviti, apeliral na novo zbiranje prispevkov, v tem slučaju za financiranje akcije, ki jo ima po navodilih Slovenskega narodnega kongresa vsrčiti odbor, ki si imenuje Slovenski-ameriški narodni svet.

V svojem oklicu omenja, naj si vzamemo za vzgléd društvo Lunder Adamič št. 28 SNPJ v Clevelandu. Na letni seji minuli mesec je sklenilo, da daruje vsak član v letu 1943 en dolar — polovico v pomožni sklad slovenske sekcije JPO, in polovico pa v sklad za politično akcijo SANS.

To društvo, ki ima 375 članov in članic, je ob enem sklenilo prispevati iz društvene blagajne tolikšno vsoto, da bo v skupnem znašala \$500, to je za JPO, SS. \$250, in za SANS \$250.

Bilo je v tem listu poročano že tik po slovenskem narodnem kongresu, da je društvo Naprej št. 5 SNPJ na seji tisto dopoldne, ko se je kongres vsrčil, prispevalo v sklad za akcijo v prid osvoboditve slovenskega naroda \$100 in vsoto tudi takoj izročilo, že na kongresu.

O drugem podrobnem delu, ki ga ima vsrčiti ta urad v Chicagu in v Washingtonu, še nimamo poročila.

TISKOVI FOND PROLETARCA

XXII. IZKAZ

- Sheboygan, Wis. Frank Stih \$1; Frank Jemnik 25c. skupaj \$1.25. (Poslal Frank Stih.)
Chicago, Ill. Peter Swoják \$1.00. Milwaukee, Wis. Louis Barbarich 25c.
West Frankfort, Ill. Frank Jesh 50c.
Warren, O. Joseph Jež \$1.00. Waukegan, Ill. Martin Judnich \$5; Tony Nagode \$2; Rudolf Skala \$1; po 50c: Marijana Keržič in Andrew Prosen, skupaj \$9.00. (Poslal Martin Judnich.)
Cleveland, O. Math. Bizjak \$2.00. Tire Hill, Pa. Po \$1: Anton Strazišar in M. H. Mox, skupaj \$2.00. (Poslal Frank Cvetan.)
Sharon, Pa. Joseph Cvetan \$1.00. Enon Valley, Pa. Anton Cvetan \$1.00. Belle Vernon, Pa. Joseph Indof 25c.
Skupaj \$19.25, prejšnji izkaz \$1, 043.05, skupaj do 31. decembra 1942 \$1,062.30.

JOSKO OVEN:

RAZGOVORI

Novoletni sklepi in voščila so zaeno s prazniki postavljeni v kot. Kakor je že navada se sedaj govori o stvareh, katere se naj uresničijo to leto. Da je silno veliko dela pred nami vemo vsi, bodisi posamezniki ali pa narodi v celoti. Sedaj, ko izgleda položaj za zavzeznike malo boljši, se precej govori o miru, kateri bo sledil tej vojni. O tem, kakšen naj bo, je precej nesoglasja. Minuli teden je izšla takozvana "bela knjiga", katero je izdala vlada Zedinjenih držav. Knjiga je v mnogih stvareh res zanimiva, posebno še o dogodkih in spletkah za časa 1930-1939. Da je težko hvaliti in zagovarjati način, kako so se vodile tujske zadeve v tem tako kritičnem času, ter še posebno za časa smrtnega boja španskega ljudstva, je sedaj jasno vsakemu količkarj naprednemu človeku. Bila je to politika posnemanja Chamberlainove vlade v Angliji. Pomenila je: Radi miru popustiti fašistom, ker sta Hitler in Mussolini boljša kot Stalin in njegovi boljševeiki. Nekdo mora vzdržati red in mir v Evropi itd. Rezultat politike teh buržvaznih držav je vojna — kljub vsemu apizanju — vojna, katere utegne trajati še leta in katera je in bo požrla milijone življenj ter bilijone v denarju.

Rusija

Novo leto se je v Rusiji veselijem praznovalo. Velika Luka, Mozdok, Nalčik itd., mesto za mestom pada. Utrdbe, o katerih so Nemci mislili, da so nevezetne, se spreminjajo v prah. Ko sem nedavno gledal kinematografski film "Moscow Strikes Back", sem razumel, kje dobiva Rusija svojo silno moč. Kakor sem vedel takrat, tisto jutro, ko je Hitler udri v deželo Sovjetov, tako vem danes, da je Rusija ona dežela, katere bo zadala fašizmu smrtni udarec. Samo v zadnjih par tednih je rdeča armada pri Donu in okrog Stalingrada pobila več Nemcev kot so jih ostali zavzezniki v vseh letih od kar so Nemci prodri skozí Francijo. Število mrtvih fašistov na ruskih poljanah se danes ne šteje več na sto tisoče ampak v milijone. Razumel sem, kosem gledal ruske vojake, stoječe gologlavi pri kupih mrtvih žensk, starcev in otrok, katere so pobili umikajoči Nemci, pri dolgi vrsti obehencev, kateri so viseli na poševnih stebrih in se gugali v mrzlem vetru. Mrtva, oledenela usta obehencev so govorila samo eno besedo: "Smrt fašistom!"

Afrika

Politična situacija je še vedno taka kot zmerom. Francoški izrek pravi: "Plus q'on le change, plus c'est la meme chose." Kar je po naše: "Bolj kot menjšaš, bolj je enako. Ta izrek za Afriko še vedno velja. Francozi so pošiljali v njo vedno največje falote. Ker pa je bil v nji sedaj Vichy na krmilu, si lahko predstavite, da bi niti Diogenes z laterno ne najdel poštenega demokrata v vsi afriški administraciji. De Gaulle zahteva "čistko" v Afriki. General Eisenhower misli, da bo s temi Francozi, kateri so sedaj na krmilu, lahko izhajal. Ali čas beži in pomlad bo kmalu pred durmi. V Novi Gvineji na Solomon-skih otokih se boji nadaljujejo. Japonci so imeli dosedaj res težke izgube. Vse kaže, da bo to leto imelo tudi na daljnem Pacifiku odločilno vlogo.

O Jugoslaviji se zadnje čase precej govori. Tudi razni radio poročevalci novic jo omenjajo in čestokrat ne preveč laskavo. Tudi par avstrijakov se je obregnilo ob njo. Kritika o "veličanstvu" Otonu jim ni bila všeč. Resnici na ljubo se lahko ugotovi, da so Jugoslovani (Mihajlović in partizani) pobili več Nemcev, Italijanov in Ogrov, kot so jih vsi ostali podjamljeni narodi v Evropi. Še danes je tam 7 divizij Nemcev in 14 divizij Italijanov, neštvešvi Bolgare in Madžare. Odpor, in pa puška, to danes

šteje — to je edini jezik, katerega fašisti razumejo.

Pred par tedni so priredili Japonci poseben banket v počast praznovanja njih zavratnega napada na Pearl Harbor. Praznovanje se je vršilo v Helsinku na Finskem. Glavni finski funkcionarji so bili navzoči. Po predvajanju filmske slike napada, kateri je kazal goreče ameriške bojne ladje, so ti funkcionarji Japoncem čestitali na uspehu. Ko so o tem izvedeli v Washingtonu, je bil ameriški poslanik odpoklican. Sedaj se Finci izgovarjajo, da je bila to le nekakšna formalnost, ter da niso mislili nič slabega. Finci so pač v slabi tovaršiji.

Pri nas

Novi kongres je na delu. Posla ima dovolj.

Na jugu, v Tuskegee, Ala., je preminul eden največjih znanstvenikov, zamorec George Washington Carver. Rojen v suženstvu leta 1864, se je s svojo lastno močjo povzpeld do najvišjih časti v znanstvenem svetu. Njegove iznajdbe so v večini na polju agrikulturne in v običajnem poljedelstvu, kjer je bil eden največjih svetovnih znanstvenikov. Njegove iznajdbe na tem polju bi mu bile lahko prinesle milijone, ali on ni hotel nikakih dohodkov od svojih odkritij in iznajdb. Poudrbe, katere je dobival z vseh strani, z visokimi plačami, je zavrnil. Ostal je vse življenje v svojem skromnem laboratoriju v Tuskegee institutu, kjer je bil učitelj. Njegovi rojaki črnci, kateri so na jugu tako zaničevani, so lahko ponosni nanj.

Prvega januarja je preteklo dvainšestdeset let od časa ko je umrl eden največjih revolucionarjev August Blanqui. Rojen v buržvazni družini leta 1805 na južnem Francoskem, je postal vodilna sila vsega revolucionarnega gibanja v Franciji. Živel je večinoma ali v ječi ali pa v preganstvu, a mu je vseeno uspelo organizirati celo vrsto uporov, ki so se vršili med leti 1830-71. On je organiziral pariško komuno, katere bi bila mogoče drugače izpadla, če bi ne bil že ob njenem začetku vržen v ječo. V tem letu, če mi bo čas dopuščal, bom skušal nekaj napisati o tistih letih.

Ruski relief

Sodrug Jos. Durn mi je ponovno poslal pet dolarjev za ruski relief. \$2.00 je daroval John Kos, \$2 Joseph Okar, en dolar je pa on priložil, tako da je celotna vsota \$5. Sodragu Durnu in obema drugima prispevalcema iskrena hvala. Anton Zornik iz Penne mi pošilja \$3. Jože Britz, Export, Pa., je prispeval \$2, Zornik pa priložil dolar. Skupaj \$3. Tonetu, kateri mi je zadnjič v Clevelandu posodil malo knjižico z imenom "Sovjetska ustava", in katero mu v kratkem vrnem, lepa hvala. Vsota za namizni prt je narasla na \$250. V prihodnji številki bom o tem obširno poročal.

Tole mi ne gre v glavo?

Kako to, da je zavzeznikom tako nemogoče skleniti kaj dočudnega za povojni načrt, ki bi ljudstvom pojasnil, kaj namestavljamo, kadar zmagamo?

POVESTNI DEL

BOGOMIR MAGAJNA

FRATER BENJAMIN

(Nadaljevanje.)

Benjamin je bil sin Mansvetove sestrične. Mansvet ga je poznal in vzgajal že od otroških let. Mansvetova sestrična, posestnica male kmetije, je bila prava lepota, sanjava in zamišljena ženska, ki se je po moževi smrti pogreznila v samoto in se izogibala vsake družbe. Ze v petintridesetem letu je zbolela za rakom, ki jo je končno privezal na posteljo, na kateri je dolgo hirala. Mansvet jo je pogostoma obiskoval, jo tolažil, vmes pa se je ure dolgo razgovarjal z njenim sinom Ivanom, ki ga je zvesto in strme poslušal. Razlagal mu je svete zgodbe in mu na široko pripovedoval o reploti narave, božjega stvarstva, ki ga ljudje ne morejo nikoli popolnoma doumeti. Mansvet je naravno resno ljubil in je znal vsako rožo, vsak grm, vsako drevo, reko in gorovje in skoraj pravilno čar s katerim je opajal dušo mladega Ivana. Ivan je mater zelo ljubil. Ure dolgo je strmel v njene široke lepe oči, ki so v boleznih polagoma zadobivale nenavaden lesket, kot bi strelce z nekega drugega sveta. Ob njeni smrti je otrok skoraj podivjal. Mansvet ga je vzel v samostan toliko časa, da je ne koliko pozabil na mater. Tih in nenavadno življenje meni hov je otroka globoko zajelo.

Spremljal je verno njihove molitve in ministriral patrom z globoko zamišljeno pobožnostjo. Nered je odšel iz samostana, ko mu je Mansvet preskrbel mojstra v bližnjem mestecu, pri katerem naj bi se Ivan izučil za krojača. Ivan je v nekaj letih izvrstnega mojstra po znanju dohitel in oprpotem v domačem kraju v materini hiši svojo delavnico. Razvil se je v krasnega fanta, za katerim so se s hrepenejem ozirala dekleta. Bil je tudi izredno ljubezljiv in vedro šaliv in ker je opravil vsako naročilo vestno in dobro, je prihajalo k njemu vse polno strank, tako da mu nikoli ni zmanjkalo dela. Vsi so se čudili, da si ni izbral dekleta, ko bi lahko izbral med najlepšimi in so se mu ponujale tudi hčerke premožnih kmetov. Po nekaj letih samotarskega življenja pa se je komaj razvila iz otroka v drobno dekletce in je imela tedaj šele petnajst let. Ivan jo je sicer poznal že poprej, vendar se ni dosti menil zanjo. Neko nedeljo pa ga je prav v cerkvi zma-

glavo," mu je govoril. Ivan pa je zamrmral: "Zenske kmalu pozabijo na take stvari, če le pride drugi, in v vasi jih je nekaj, ki gledajo za Heleno in so mi jo zavidali." Mansvet je poklical na pomoč še patra Petra in Jakoba. Dolgo so se trudili vsi trije, da bi Ivanu izbili namero iz glave. Ker pa se ta ni vdal, so se zbrali in začeli pre-mišljevat, ali morda s svojim ravnanjem ne delajo prav, ko se bore proti klicu njegove duše. Niso vedeli, kako se je Ivan boril sam s seboj, ali bi šel v samostan, ali ne, odkar je v cerkvi zaslišal čudni glas, ki mu je spregovoril z glavnega oltarja: Pusti vse, vstani in pojdi za menoj! — Dovolj je ljubil Heleno in ko se je začela v njegovi duši borba med njo in čudnim pozivom, ni prespal dosti noči. Mansvet, Peter in Jakob so končno sklenili sprejeti Ivana v samostan na poizkušnjo. Čez nekaj mesecev se bo že izkazalo, ali je vstopil res iz poklica ali samo iz mladostne nepreračunljivosti. Ivan pa je v samostanu postal po svoji pridnosti, ubogljivosti in pobožnosti naravnost vzor vsem bratom.

Na dan pa, ko je bil preoblečen in spremenjen iz Ivana v Benjamina, je dospela iz doline vest, da je skočila to uro Helena z mosta v deroč reko in da niso mogli poiskati njenega trupla. Vračala se je od maše v družbi drugih deklet in se prijazno in vedro pogovarjala z njimi. Ko pa so dospela na most, se je naenkrat visoko in zvonko zasmejala in se bliskovito poglana čez ograjo v globino.

Mansvet se je smatral za nekakega odkrivca njene smrti in je bral vrsto maš za rešitev njene duše. V njegovo precejšnje začudenje pa ni kazal Benjamina nikakih znakov žalosti. Zdelo se je celo, da je postal vedrejši in živahnejši, česar Mansvet, ki je v življenju spoznal stotine usod, skoraj ni mogel razumeti. "Ali Benjamin le spretno prikriva? Ne, njegov pogled je veder in jasen in pri spovedi ni Helenine smrti niti omenil. Ali je res tako brezbrizen? Morda pa ne smatra radi pogleda v večnost njene smrti za toliko žalostno, saj je življenje vendar le kratke preljudi večnosti." Vendar mu je bilo nerazumljivo, da bi ljubezen možkega do ženske kar tako brez vsega splahnela v nič, če je bilo v njej le količkaj vsebine. Benjamin res ni prikrival svojih občutij. Z neko lahkoto je pokopal ves dogodek na dno podzavesti. Morbiti pa je bil udarec tako hud, da se ga ni mogel niti v vsem obsegu zavedati. — Šele kak mesec pozneje se je zgodilo, da je Benjamin planil včasih kar brez zunanega vzroka v zvonek smeh, kar je Mansveta začudilo, vendar ni šilil vanj, naj mu pove, zakaj se je tako zasmel.

(Dalje prihodnjik.)

Na Hrvatskem in Slovaškem manjka delavcev

Vsled Hitlerjevih zahtev na Pavelića je morala "nezavisna" uposliti Nemčiji v korist že okrog pol milijona svojih najboljših delavcev raznih poklicev, doma pa ji jih manjka, ker so ostali nedotaknjeni le stari mojstri, ki ne znajo učiti kmečke fante za tehnična dela po novih metodah. Nedavno je radio Pariz javil, da je v Nemčiji že nad 200.000 hrvatskih delavcev, v drugih krajih zaposlenih za Nemčijo pa nadaljnjih 200.000, in Berlin jih zahteva še več. Pa tudi delavci, ki so še zaposleni na Hrvatskem, morajo producirati po načrtih Hitlerjeve vojne mašine.

Slučno je na Slovaškem, in sploh v vseh okupiranih deželah.

Vlagajte del svojega zasluga v vojne bonde. S tem pomagajte vojnim naporom svoje dežele, ne da bi od svojih vlog kaj izgubili.

Marsikah ameriški vojak se šele na svojih potih po otokih na Pacifiku in v Avstraliji zares uči geografije in pa običajev tujih ljudstev. Gornje je skupina ameriških vojakov nekje v Novi Gvineji v družbi domačinskih deklet, ki drug drugega zvedavo ogledujejo.

S konference Prosvetne matice in JSZ dne 1. novembra 1942 v Waukeganu, Ill.

Konferenca se bi imela pričeti ob 10. dop., a ker so nekateri zamudili vlak, je bila odprta šele ob 10:45 dop.

Tajnik Anton Garden je pojasnil zakasnitev in oznanil, da si naj navzoči izvolijo predsednika, ki bo vodil zborovanje.

Izvoljen je bil Martin Judnich soglasno.

Za zapisničarico je bila izvoljena Angela Zaitz.

Zapisnik prejšnje konference sprejet.

Tajnik krajevne organizacije Anton Garden je poročal o raznih aktivnostih, ali pa o pomanjkanju istih, in rekel, da bo o drugih stvareh govoril, ko pridejo na dnevni red. O finančnih je poročal, da je bilo \$16.20 stroškov, od prejšnje do te konference še \$10.09 dohodkov, blagajna sedaj pa znaša \$116.15. Od tega je \$60 vloženi v Jugoslovanskem hranilnem in posojilnem društvu.

Vincent Pugelj je poročal, da so računski pregledi in ugotavlja, da so v redu.

Medtem je prišlo na zborovanje več drugih in tajnik A. Garden je izpopolnil seznam navzočih ter ga prečital. (Op. zapisničarice. Tistega seznama jaz nisem prejela. S. Garden mi je sporočil, da ga je pustil pozneje v uradu Proletarca v uredniškovi sobi, pa se je gotovo kam zamešal, ker ga ni bilo mogoče najti. Sledeči seznam je bil sestavljen pozneje iz spomina, vsled tega ni popoln.)

Zastopniki, poslani na konferenco krajevne organizacije Prosvetne matice in JSZ dne 1. novembra 1942 v Waukeganu:

- Čikaška federacija društev SNPJ, Frank Alesh.
- Milwaška federacija društev SNPJ, Ana Puncer.
- Klub št. 1 JSZ, Louis Beniger in Joško Oven.
- Eksekutiva JSZ, Chas. Pogorelec in Frank Zaitz.
- Pevski zbor Sava, Chicago, Frances Vider.
- Društva:
 - Slavija št. 1 SNPJ, Louis Mohar.
 - Društ. št. 14 SNPJ, Waukegan, Frank Bruce.
 - Društ. 16 SNPJ, Milwaukee, ni bilo direktno zastopano, a je poslalo \$2 v blagajno krajevne organizacije.
 - Št. 39, SNPJ, Chas. Pogorelec.
 - Št. 102 SNPJ, Angela Zaitz.
 - Št. 104 SNPJ, West Allis, Wis., Vincent Pugelj.
 - Št. 119 SNPJ, Waukegan, Helen Jereb.
 - Št. 192 SNPJ, Milwaukee, Wis., Mary Shular.
 - Št. 559 SNPJ, Chicago, Ill., Anna Beniger.
 - Št. 568 SNPJ, Waukegan, Albina Furlan.
 - Št. 747 SNPJ, Milwaukee, Helen Ambrozich.
 - Jennie Miller, Waukegan, Illinois.

Frank Alesh je pojasnil aktivnosti čikaške federacije S. N. P. J., njene prireditve, in pa splošno delo, ki ga vrši.

Frank Puncer, West Allis je v svojem poročilu posebej apeliral, da se naj društva zavzamejo za čimboljšo zastopstvo na Slov. nar. kongresu. Ot enim je podal sliko raznih aktivnosti v njegovi naselbini Pevski zbor Naprej je sedaj pasiven. Deluje pa dobro mladinski krožek, ki ima okrog 30 članov in se sam vzdržuje. Krožek je z vsemi svojimi prireditvami napravil močan vtis in ima velikopotezne načrte, ker med mladino je res mogoče ne le delati nego tudi kaj dčsej z njo. Ob enem je ta krožek velika reklama za S. N. P. J.

Mrs. Bezek je poročala o delu gospodinjskega odseka S. N. D. v Waukeganu, in Helen Jereb pa o zadržnem odseku. Albina Furlan je poročala med drugim tudi o čitalnici S. N. D., Frances Vider o pevskem zboru Sava v Chicago in njegovi 25-letnici, Louis Beniger in Joško Oven o delovanju kluba št. 1 JSZ, J. Mesec pa je podal izčrpno poročilo o slovenski zadrugi v Waukeganu.

Referati. — Tajnik Anton Garden je govoril o sedanjih razmerah in o posledicah, ki jih utegnejo priversti, ter poudarjal, da le delavstvo samo si bo moglo izboljšati svoj položaj ter odpraviti vzroke za vojne.

Chas. Pogorelec je govoril o naših publikacijah, o JSZ in Prosvetni matici.

Frank Puncer je navzočim razložil, kakšne so razmere v Milwaukeeju in v Wisconsinu v splošnem z oziroma na neodvisno delavsko politično akcijo, in v kakšnih okoliščinah je soc. stranka.

Frank Zaitz je referiral o položaju v naši javnosti, o akciji med nami za gmotno pomoč narodu v starem kraju, in o naporih za zgraditev politične akcije, ki bi delovala za otmitev Slovencev in njihove dežele ne samo izpod fašizma, nego prav tako pred nevarnostjo novih imperialističnih spletk.

Nadaljne razprave so se udeležili Alesh, Oven, Garden, Beniger, Puncer, Judnič, Mesec in več drugih.

Mrs. Puncer je vprašala, kako naj se članstvu v društvi pojasni na vprašanja glede sklada JRZ. Bilo je raztolmačeno, da so račun objavljene vsako leto, toda vedel pomanjkanja časa se o tem podrobno na tem sestanku ni razpravljalo.

V razpravi o slovenskem narodnem kongresu je bilo na predlog Franka Alesha sklenjeno, da odbor federacije apelira na vse pridružene organizacije, naj bodo na kongresu zastopane ter sodelujejo za namen, kateremu je posvečen. Ta predlog je podpiral Joško Oven.

Sklenjeno, da tudi ta konferenca izvoli delegata na SNK. Plača se mu voznino in pa \$5 dnevnice za dneve zborovanja. Za delegata soglasno izvoljen Anton Garden, za namestnico pa Angela Zaitz.

Sklenjeno, da bo prihodnja konferenca spet v Waukeganu. Sprejeto z večino glasov. Priporočila in predlogi, da se naj bi vršila prihodnja konferenca bodisi v Milwaukeeju ali pa v Chicago, so dobili malo opore, ker je pač Waukegan središče tega kraja in vsled tega logičen prostor za taka zborovanja.

Anton Garden bil izvoljen za tajnika ponovno. Ima tudi pooblastilo, da uredi glede sklicanja prihodnje konference vse potrebno po svoji najboljši uvidevnosti.

Martin Judnič zaključil sejo z apelom, da naj nadaljujemo po načrtih, ki smo si jih zasnovali.

Angela Zaitz, zapisničarica.

Društvo Slavija št. 1 SNPJ ima 7 članov v vojni službi

Dasi je društvo Slavija najstarejše društvo v SNPJ, in je imelo v minuletem letu precej pogrebov. Že takoj na novega leta dan pa mu je umrla članica Mary Rihel, in v njemu še vedno tudi dokaj mladih članov, izmed katerih jih je sedem v ameriški vojni službi, skoro vsi v mornarici.

Največ članov izmed društev SNPJ pa ima v vojni službi društvo Pioneer, št. 559 v Chicago, namreč kakih šestdeset.

PRED SODNIKOM

"Kateri hudi nagon vas je zmotil, da ste obdržali denarnico?"

"To ni bil hud nagon, go spod sodnik, ampak nagon samohrane."

CHICAGO, ILL.

Prisedba v korist PROLETARCA V NEDELJO 28. MARCA 1943

V DVORANI SNPJ, SO. LAWDALE AVE.

Vstopnice v predprodaji 50c, pri blagajni 60c.

Joško Oven na tej prisedbi oznanil uspeh klubove akcije za ruski relief. — Prebitok prisedbe same gre ves v tiskovni sklad Proletarca.

Spored oskrbi dramski odsek, v katerem so JOŠKO OVEN, JOHN RAK in FRANK ZAITZ.

Sodelujte z nami pri razpečavanju vstopnic.

Pomagajmo ne samo k zmagi zaveznikov, nego tudi k zmagi za PRAVICEN MIR: za otmitev SLOVENSKEGA in VSEH drugih podjarmljenih narodov.

V nedeljo 28. marca pridite v dvorano SNPJ.

Prireditelj: KLUB ŠT. 1 JSZ.

KNOW YOUR FUSES!

Kadar vam vžigalec spori, ga odstranite ter preglejte, ako ni kaj napak s žarnico, ako je žarnica, ocer boste imeli ponovno vžigalo. Neglejte tem navditi!

1. Ispolnite ispreminjalo. Najprej izpolnite glavno električno ispreminjalo (zverite se najprej, da stojite na suhih tleh kadar to delate).

2. Odstranite ispreminjalo. Ako je vžigalec oklen na prazno, ga odstranite. Če je skromna ispreminjalo z žico, jo razstrijte nato pa odstavite Public Service družbo o tem.

3. Vstavite novi vžigalec. Zamenjajte sporni vžigalec z novim enak veličini ter ga prite ispreminjalo. Nikoli ne rabite nadomestiti za vžigalec.

VAŽNO: Ako novi vžigalec takoj spori, ko ste ga zamenjali s starim, je možno, da je kaj narobe z žico. Pokličite vašega električarja.

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

KOMENTARJI

Jugoslovanska vlada je bila zmanjšana po skončani "krizi" v začetku tega meseca za sedem ministrov. Med odsvoljenimi sta tudi Franc Snaj in Sa-va Kosanović, ki sta osebno znana mnogim ameriškim Slo-vencom. Za Franca Snaja je ta sprememba še posebno poraz. Tiče se namreč njegovih ne-sporazumov z jugoslovanskim poslanikom Fotičem v Wash-ingtonu, in pa pisarne Jugoslo-vanskega informacijskega cen-tra v New Yorku.

V novi kraljevi vladi Petra II. je deset ministrov. V prej-šnji jih je bilo 7 več. V reor-ganiziranem kabinetu je se-dem Srbov, en Slovenec (Miha Krek) in dva Hrvata (Juraj Krnjević in Juraj Sutej). Srbi so, premier Slobodan Jovanović, Draža Mihajlović, Miloš Trifunović, Milan Grol, Milan Gavrilović, Srdjan Budisavlje-vić in Jovan Banjanin.

Ivan Subašić je tudi izgubil v tem boju. Ko je Hitler udaril v Jugoslavijo, je bil on ban Hr-vatske. Dobil je priložnost po-begniti z ministri Simovičeve vlade in se zaenot s Snojem, Kosanovićem in nekaterimi drugimi naselil v Ameriki. Ker pa je spor med Hrvati in Srbi v zamejstvu naraščal, je bilo tega bana Subašiću preveč in je skušal izzvati že pred več meseci vladno krizo, da bi v nji nastala sprememba na boljše. V državnem depart-mantu ameriške vlade v svojih namenih ni dobil opore kakor jo je pričakoval. To ne pome-ni, da je tajnik Hull "prosrbi", ampak sit je tožaren drug čez drugega. Za bana Subašića je bil udarec le to, da se ga urad-no ne smatra za člana jugo-slovanske vlade, ker je le "ban". Toda on meni, da je ban isto kakor je po angleško viceroj, torej zelo važna vlad-na glava.

Zamejna vlada Jugoslavije, pa naj je bila pod Simovičem, ali sedaj pod Jovanovićem, ni jugoslovanska in ne demokra-tična. To smo rekli še predno je šla v London, drugi so trdili nasprotno. Živi pa po dobro-hotnosti Anglije, vsled svojih fondov, in pa priznanja Zed. držav.

Odsvoljeni ministri jugoslo-vanske vlade, ki bivajo v Zed. državah, bodo prejemalej po-kojnino. Dokler so bili člani vlade, so imeli po okrog osem sto dolarjev na mesec radne plače, in kriti so jim bili potni stroški in razni drugi izdatki. Franc Snaj je vrh tega razpo-lagal tudi z velikim fondom v propagandne namene. Sedaj, ko so ob službo, bodo prejema-li, ako je pisec te kolone pra-

vilno poučen, po približno \$400 na mesec.

JIC (Jugoslovanski informa-cijski center) v New Yorku je bil pred mnogimi meseci v ne-kem dnevniku v Washingtonu, D. C., zelo grajan za preveč potratno ustanovo. Ta pisarna, ki so ji načeljevali prej ome-njeni odsvoljeni ministri, je vršila propagandno delo med Američani, največ pa je zala-gala za gradivom slovenske, hr-vatske in srbske liste. V Wash-ingtonu je bilo takrat rečeno, da se nad stroški JIC zgraža državni oddelek, a uradnik OWI je pozneje to javno zani-kal. Koliko je bilo na tistih trditvah resnice in koliko ne, pisec ne ve. Ve pa, da v Wash-ingtonu preveč "zamejnega" delovanja med nami nimajo radi. Ako bo Jovanovičeva vlad-a v Londonu umaknila sred-stva svojemu uradu v New Yorku, bodo listi, ki so bili več ali manj odvisni od njegovega gradiva, jako prizadeti. In precej oseb bo, ali pa je že, ob službo. Namreč takih, ki so ali še delajo v tisti pisarni.

Nikola Tesla je bil učenjak. Ko je dne 7. januarja umrl, mu je bilo 85 let. Bil je samki vse življenje. Slovit iznajdi-telj na polju elektrotehnike in tudi velik čudak. Nekoč se je trudil priti v pomenek z bitji na marsu. Izmišljal si je za take stike s tujim planetom poseb-ne instrumente in mednarodni bankir Pierpont Morgan mu je dal denar, da si jih je nabavil. Tesla vzle svoje iznajdljivosti ni marsa na kak pomenek ni-koli dosegel. Tesla je bil doma iz Like. Časopisi so poročali o njemu, ko je umrl, vse sorte stvari. Kaj je vse iznašel, to se znanjo. Manj znano pa je nje-govo življenje. Nekateri so pi-sali, da je bil njegov oče grški duhoven in mati pa Srbkinja. Neki slovenski list je celo pi-sal, da je bil Tesla glaven Hr-vat. Ameriške časnikarje moti "grško-ortodoksna cerkev", o-ziroma "grško-katoliška", pa so sklepali, ker je bil Tesla pravoslavne vere, da je bil nje-gov oče Grk. Tesla sam je leto pred svojo smrtjo znova pu-daril: Sem Srb in Jugoslován. Srb v prvi vrsti. Lika, kjer je bil rojen, je sicer na Hrva-tskem, a na Hrvaškem se lju-dje dele po veri. Pravoslavni so Srbi, katoličani pa se ime-nujejo za Hrvatce.

Haym Salomon je dobil v Chicagu ob bulvardni cesti Wacker Drive spomenik. Od-krit je bil nedavno ob velikih svečanostih. Kdo je bil ta člo-vek? Georgu Washingtonu je posodil denar za revolto proti Angliji, da je mogel zalagati

V zasneneh ruskih planjavah imajo važno vlogo čete smučarjev (ski troopers). Oblečeni so v belem, da jih s sovražnih aeroplanov ni mogoče spoznati.

svojo armado z municijo in ži-vili, ki je s to pomočjo izvoje-ovala neodvisnost. Za odkrite-tega spomenika so se zavze-mali posebno Zidje. Izbrali so si napačen čas. V tej deželi so sedaj na delu antisemiti kakor še nikdar prej in v svoji pod-talni propagandi pripoveduj-gjo: "Vidite, ko so se drugi bo-riili za neodvisnost, jim je Zid le posejval in tirjal glavnic-te obresti! Ali zasluži spome-nik?" Skriti pristaši hitlerizma to šepetajo od ust do ust. A vendar, Haym Salomon je s svojimi posojili veliko tvegal. Vse svojo in pa drugih imovi-no, ki so mu jo zaupali, da je lahko zalagal armado upornikov z denarjem. Ako ne bi bil verjel v pravičnost vojne za osvoboditev izpod Anglije, ne bi posodil ničesar v njen na-men. Niti ni takrat, ko je poso-jila dajal, nihte vedel, kdo bo končni zmagovalec. Ampak vseeno — postavljati spomeni-ke posejvalcem denarja nima kaj prida smisla.

Stavke so v vojnem času smatrane za znak oviranja na-porov za premaganje sovraž-nika in reakcionarno časopisje dolži krivde vedno samo de-lavce, nikoli pa delodajalcev. A dogajajo se tudi stavke, v katerih niso delodajalci nič prizadeti. Na primer stavke vsled jurisdikcijskih sporov med unijami, ko se tepejo dru-ga z drugo, kdo bo pobiral čla-narino, in v začetku januarja t. l. pa stavka na antracitu, kjer so premozarji zastavkali proti svoji lastni uniji v protest zoper zvišanje asementa. J. L. Lewisu je bil ta incident ja-ko neprilagodan, grjal je de-lavce, jim ukazal vrniti se na delo, a mu niso kar tako popu-stili. Premozarji na antracit-nih poljih so Lewisu že od ne-kdaj povzročali skrbi in teža-re. Asement jim je bil sedaj zvišan za 50c na mesec.

Slovenska imena pridejo v angleške dnevnike bolj pored-ko, in še to največkrat v slabi luči. Časniška agencija Associated Press v Clevelandu je dne 8. jan. poročala, da sta imela Tereza Krashevec in njen mož v stanovanju pet me-secev starega otroka pet dni mrtvega v zibelki, predno je o tem izvedel hišni gospodar ter stvar naznanil policiji. Mati je povedala, da je dobila otroka mrtvega v postelji ko se je vr-nila z novoletne zabave, potem pa sta se z možem kregala, kdo izmed nju naj pozove po-grebnika.

Harry L. Hopkins, ki je v Rooseveltovi administraciji ve-lika glava in še večji "new-dealer", se je pred tedni ože-nil. To ni važno, a njemu so-vražni časopisi so o tem ven-darje zasmehovalno pisali. Še bolj pa, ko mu je prijatelj bo-gataš Baruch priredil poročno kosilo. Da bi iz Hopkinsove poroke napravili škandal, so nekaj dni po tistem kosilu po-

ročali o sijajnih poročnih da-riilih Hopkinsovi nevesti, ki so vredna nad pol milijona dolar-jev. Na primer, angleški mili-onar lord Beaverbrook, ki je v tej deželi v imenu angleške vlade in nazira "lend-lease" pošiljate v Anglijo, ji je baje dal "draguljev v vrednosti pol milijona dolarjev". To "novi-co" so listi zaokrožali tako, kot da je bila to pravzaprav rezičnost iste vesti, so Hop-kinsu in Rooseveltu sovražni listi priobčili njegovo izjavo v mali notici, a prejšna poročila o milijonskih darilih pa z veli-kimi naslovi. Beaverbrook je k svoji izjavi dodal, da je Hitler takih laži svojih sovražnikov jako vesel.

List La Parola v New Yorku ni uverjen, da med Italijani v Ameriki ni fašistov, niti ne, da zvezna vlada vrši v naporih za pridobitev simpatij ameriških Italijanov pravilno taktiko. V par zadnjih številkah je priob-čil članke v angleščini o radio postajah v Ameriki, ki jih la-stujejo Italijani fašističnega prepričanja in, so do 7. decem-bra 1941 širili v njih Mussoli-nijevo propagando odkrito, od tedaj pa prikrito. Le par iz-med teh propagandistov za Mussolinija in fašizem je bilo interniranih, pravi La Parola, drugi se svobodno gibljejo, so ugledni, delajo se za zveste Ameriki, a delujejo pa za osi-šče. Urednik Valenti, bivši taj-nik italijanske socialistične federacije, poziva zvezno vlad-o, da naj tem ruvarjem stopi na prste. Noben italijanski časo-pis v Ameriki ni storil proti fa-šizmu toliko kot italijanska so-cialistična zveza (sedaj neod-visna) in njeno glasilo La Pa-rola.

Vasja Trifunović prijema v časopisu "Jugoslavija" zelo o-stro one odgovorne kroge v Washingtonu in v Londonu, ki menijo, da je Hitler napravil med Hrvati in Srbi tolikšen prepad, da ga ne bo nikdar mogoče preskočiti. Vsled tega je po njihovem mnenju misel na obnoveitev Jugoslavije utopi-ja. Trifunović pravi, "da je večina našega naroda (Jugo-slovanov) v tej deželi za obno-vitev Jugoslavije", in ob enem naj bo ta nova Jugoslavija de-mokratska, federativna in e-ekonomsko napredna. Dober predlog. Toda ako hočejo Hr-vati in Srbi merodajne kroge v Washingtonu in v Londonu uveriti v resničnost svojih trdi-tev, naj pridejo skupaj ter de-monstrirajo solidarnost med sabo. Sedaj je med njimi še vedno le preprič.

Partizani in četniki sta dva različna svetova. Nič ne poma-ga poudarjati, da ima Mihaj-lović popolno zaupanje jugo-slovanske vlade v zamejstvu, pa tudi popolno zaupanje an-gleške in ameriške vlade. Niti ni pomagalo prikrivanje spora med Mihajlovičem in partiza-ni. Tukaj je — ni ga mogoče izbrisati. Prej so fašisti o čet-nikih trdili, da so hajduki, ki ropajo in more, sedaj trdijo isto z obeh strani o partizanih. Prej so Mihajloviča povelje-ovali zato, ker se bori neglede na varnost svojece, neglede koliko tvega, kajti glavno je, da se bori. Sedaj ga isti ljudje opravičujejo, ker se več ne bori, češ, da je previden in ča-ka zavezniške invazije na Bal-kan, pa ji bo takrat pomagal. Med partizani je veliko stvari, ki zaslužijo obsojanja. A eno se jim mora priznati. Z izjemo pustolovcev se vsi drugi bore za svobodo in novo Jugoslavijo. O Mihajloviču se tega ne more trditi, ker on hoče v "slavno prošlost".

Anthony Eden je na zahtevo delavskih poslancev pojasnil, da nima ustanavljanje avstrijs-kega batalijona v Zed. drža-vah in reklama za Otona habs-burškega nič skupnega s poli-tiki angleške vlade, in da An-glija ne bo posnemala ustano-vitev sličnega batalijona pod svojim okriljem. Eden je an-gleški minister vnanjih zadev, monarhist, toda v vnanji poli-tiki bolj previden kot pa so ne-kateri člani ameriške vlade.

Vojaški veščaki so si prav tako v navzkrižjih kakor laj-ki. Eden trdi, da bomo zmagali letos, drugi, da bo vojna tra-jala še mnogo let. In oba sta ameriška admirala.

Wendell Willkie je bil vsled svojih izjav glede pomoči, ki jo dajemo Rusiji in Kitaj-ski, in vsled naših nejasnih iz-jav o načrtih za bodoči mir, jako zasmehovan. A polagoma le prodira spoznanje, da je iz Moskve in Čunkinga dobro ve-del, kaj govori, in da ve sedaj.

NEKAJ DROBIZA

Chicago, Ill. — Iz mizerije evropskih ljudstev je razvide-ti, da v zvezi vsemu zlu med nji-mi humor ni še izginil. Le prilagodili so ga novim razme-ram.

Tudi nam tukaj ne bi škodi-lo nekaj več žale.

Naj za primerom navedem nekaj dovtipov, ki se jih po Evropi širi na račun nacijev.

Neki Hitlerjev vojak na Norvežkem se je upijal s svojimi tovariši vred. Pridobili so ga, da je sedel v avto in se pognal z njim po klanecu navz-dol in štrbunknil v morje. Ne avta, ne nacija ni bilo več. Za njim po klanecu so pritekli ge-stapovci in se ustavili pri ko-čah ribičev na obrežju. Uzeli so staro ženo nekoga ribiča in jo vprašali: "Ste videli tu dol kak avto, ki je drvel sem s klanca?"

"Seveda," je odgovorila.

"Heil Hitler! Čemu ga nisi ustavila, mar nisi videla, da gre v vodo!"

"Ne. Mislija sem, da drvi v London..."

V okupiranih krajih Fran-cije je bil na poslopih preko neke noči narisan rejen prešič, pod njim pa napis: "Rojen v Nemčiji, zrejen v Franciji, oso-ljen v angleškem kanalu in pe-čen v Angliji."

Zadnje jesen je neki postopac v Indiani šel iskati preno-čišče na pokopališče in med grobovi trdno zaspal. Ko je vstal, si je mencial oči od začu-denja: ni bilo več zraven nje-govih ponošenih čevljev, ne vrhnje obleke, ne ure. In je vzkliknil: Dandanes tudi mrt-vim ni več zaupati!

Ko je ameriška armada oku-pirala severno francosko Afri-ko, so naslednji dan delnice na newyorški borzi jako narasle v ceni. Med njimi tudi delnice čikaških podjetij, kakor so Sears, Roebuck and Co., Mont-gomey Ward, dalje delnice ve-rižne trgovske družbe Wool-worth itd. Mnoge so se zvišale za dolar do \$3, in spekulanti so naredili denar. Te cene so bile na omenjeni borzi najvišje v minulem letu. Kri špekulan-tov ne fall, ako gre fantom, ki tvegajo pravo kri, na bojiščih po sreči.

Mnogi izmed čitateljev Pro-letarca bodo dočakali konec druge svetovne vojne, a upam pa si prerokovati, da nihče iz-med njih ne bo doživel svetov-ne demokracije.

Ako hočeš pozabiti na vse svetovne križe in težave, kupi si premajhne čevlje, pa boš mislil samo še na bolečine svoj-ih nog in na kurja očesa.

V tej deželi se zaljubljenca lahko poročita pred sodnikom miru in pravice (pravimo jim "justice of the peace"). A po poroki pa ni med njima ne mi-ru ne pravice.

Nekako tako se je izvršila "ohcet", izvršena na sloven-skem narodnem kongresu v Clevelandu 5.-6. dec. lansko leto.

Upam, da se ženin in neve-sta zavedata odgovornosti, ki sta si jo naložila v nalogi, po-magati našemu ubogemu na-rodu in ga oteti.

Bolje je biti v napačnem mišljenju in živeti v svobodi, kakor pa biti v pravem in v verigah obnem. — Thomas Hexley.

Edino bebeci in mrtvi nikdar ne izpremene mišljenja.

Toliko nekaj za šalo nekaj zares.

John Chemazar.

IZ KANSASA

Iz dnevnih novic zadnjih nekaj tednov je razvidno, da spet straši iz groba vstali duh Habsburžanov. Njegovi po-tomci hočejo izrabiti priliko, da ob koncu vojne spet vzame-jo v roke "slavno habsburško žezlo", da se vsodejo "po mi-losti božji" spet na tilnik svo-jim "podanikom".

Naši rojaki v starem kraju rebelirajo proti nacijski in fa-šistični pošti in obnem prav-ijo, da po tej vojni ne potre-bujejo več dvorne kamarile iz Belgrada. Ampak to še ne po-meni, da si žele vtakniti glavo speč v habsburški jarem, ki jih je žulil več stoletij. Brezdvom-no pa jih je še nekaj med na-mi, ki jih obide nekaj sladke občutke in nekaj podaniški ponos, ko čitajo o "slavnih"

Osobje ameriških potniških letal, zvana Clipper, je mese-ca decembra napravilo z njimi dvanajst poletov preko Atlan-tika v trinajstih dneh. S tem je doseglo rekord.

Mehika bo sprejela poljske begunce

Mehiška vlada je poljskemu premierju generalu Sikorske-mu obljubila sprejeti več tisoč beguncev iz Poljske.

Dvanajstkrat preko morja v 13 dneh

A. Shular.

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNİ JEDNOTI

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET ČLANOV(IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Naročnina za Združene države (išven Chicaga) in Kanado \$6.00 na leto; \$3.00 za pol leta; \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero \$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Naslov za list in tajništvo je:

2657 So. Lawndale Avenue
Chicago, Illinois

ZA LICNE TISKOVINE
VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH
SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO
Adria Printing Co.
1838 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL.
Tel. MOHAWK 4707
PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

Roosevelt deluje ne le za zmago, nego za mir, ki bo vreden ljudi

(Nadaljevanje s 1. strani.)

s pogajanji za "sporazumen mir".

Priznanje Sovjetski uniji in Kitajski

Roosevelt, ki je šestokrat veliko boljši diplomat kot pa sta državni tajnik Hull in podtajnik Sumner Welles ter drugi v njegovem oddeku, se je v tem govoru potrudil dati priznanje gigantski borbi Sovjetske Rusije, in iz aplavza je bilo razvidno, da mu je večina zbornice ter galerije to omembo zelo odobraval.

Kajti jasno je, da se Rusija res bori z osišem toliko kot nobena druga zavezniška država v tolikšni meri.

Razen, vzeto proporcije, Kitajka. Tudi nji je dal Roosevelt prijateljsko priznanje in tudi v tem slučaju je dobil aplavz, ki je bil ogromen in iskren, oziroma ga je dobila Kitajska.

Produkcija, ki je brez primere

Pred letom dni je Roosevelt kongresu navedel svoj načrt za povečanje vojne produkcije in res so se njegove številke glasile fantastično.

Toda letos, ko jih je znova omenil, so poslušalci izvedeli, da je produkcija došla od Roosevelta določene kvote skokov v vseh slučajih in v nekaterih pa je celo višja kot pa je bila predvidevana v oboroževalnem načrtu.

Dal je priznanje delavcem in delavkam, ki garajo v fabrikah in v rudnikih, dočim so v kapitalističnem časopisju deležni le graje in batin. Ko so de-

lali pri WPA in prejeli večino po kakih \$50 na mesec, so jih zasmehovali. Sedaj jih smatrate s trditvami, da zaslužijo "preveč", dočim morajo vojski delati in tvegati življenje za par desetakov na mesec. Tak je pač kapitalistični tisk.

Predsednik je v svojem govoru pazil, da se je vzdržal boarde kritike na insinuuacije proti njemu in delavstvu, ter svojo poslanico priredil kot da smo vsi enotni in složni. Ni grenkobe, ki jo je včasih že raznesel po radiu, ni bilo v tem njegovem govoru, razen tiste, kolikor jo je pihnil pred kongres in v zrak proti rabljam v očiščilih deželah in njihovim poglavarjem.

Enotnost naporov potrebna

To, da se ni spustil v sporne zadeve in da se je postavil nad stranke, je bila njegova zelo dobra poteza. On ve, da ima v demokratični stranki prav tako neizpročne sovražnike, kakor jih ima v republikanski, ali pa mogoče še bolj.

Toda on tudi ve, da je predsednik Zed. držav, ne pa poglavar demokratske stranke. In zaveda se dobro svojih odgovornosti in pa da je za vsako napako v vladi on napaden. To ga ne straši. Zato je s svojim obrisom pred kongresom napravil tako dober vtis.

Ako bi Rooseveltova njegova stranka podprla kakor on govori in misli, pa bi lahko zrla na bodoči mir bolj brezskrbno. Tako pa se je treba boriti z nazadnjaštvom tudi doma, ne samo v drugih deželah, ker je nam domača reakcija enako nevarna.

ne, da je izgubil ravnotežje in se zakotalil po skalah navzdol. Preobrnil se je trikrat, predno je obšel na dnu. Stal je navpično s prvimi koncem spodaj, ogroditve je širilo navzgor. Naslednja dva trčka sta mu sledila natančno tako in se strmoglavila, da so obležali vsi trije drug nad drugim. Pet je bilo ubitih, 47 fantov pa je bilo po obvestitvi o tej silni nesreči odpeljanih v bolnišnico. Dobili so notranje poškodbe; eni so imeli prebite lobanje, drugi polomljena rebra, roke in noge zlomljene, itd. Osebnost poznam skoro vse, ki jih je ta nesreča doletela.

Jaz pa sem si mislil, da sem bil srečen, ker nisem mogel z njimi, da si bil rad v družbo, ki je nas povabila.

Da povem po pravici, mama, ni mi hudo za onimi, ki jih je ubilo. Zanje je vse končano. Težje je onim s polomljenimi udi. A moje simpatije so s starši ubitih in pobitih. Kdo ve, kako so se doma radovali božičnega praznika in si predstavljali, da se tudi fanti, ki jih imajo v armadi strica Sama, radujejo se posebno ta dan. Pa so dobili brzojavne ali nesreči in tako jim bo spomin na božič za zmerom pokvarjen.

Vem, da bom videl, predno bo vojne konec, že veliko hujšega, kakor je bila ta nesreča. Zato sem po prvem pretresu sklenil v e to pozabiti in pozabljam.

Božično kosilo v kempi pa smo imeli sijajno. Okrog tisoč nas je bilo v nji, drugi so bili na dopustih in na obiskih, kot že omenjam. Uprava kuhinje je potrošila \$4,400 za božični obed, potem si lahko predstavljate, da smo res imeli banket in jedli smo kot za stavo. Rekli smo drug drugemu, da še nikdar nismo uživali božičnega obeda s tolikšno slastjo kakor tu v tej kempi.

Nato Frank vprašuje mamo, kako se je ona imela na Božič, in če je v Chicagu kaj snega, in pa da je bila temperatura tam one dni 75 stopinj, torej toplo, če že ne vroče. "da ni prav nič izgledalo kot da je božič..." Deževalo je tudi, menda baš radi tega se je tista nesreča zgodila, in statistika pravi, da tam dežuje povprečno le tri dni v letu.

Dolgočasi se ne, pravi, ker je na poletih skoro vsak dan po sto in sto milj daleč v vse kraje po zapadu in proti Mehiki. Koliko časa ostane tam, ne ve.

Med Slovenci v Chicagu Frankie ni znan, ker je bil pač premlad, da se bi mogel seznaniti, a poznajo ga dobro bližnji znanci njegovih staršev, in pa v sosesčinah, kjer je živel.

Njegov naslov je P. F. C. Frank M. Vrecek, Guard Squadron, A. A. 8th A. F. S., Deming, New Mex.

Zbor Svoboda bo vztrajal in se pripravja na prireditev 31. januarja

Detroit, Mich. — Človek bi včasih za v list še kaj napisal, a je v tej dobi tako malo aktivnosti med nami, da jih ni skoro vredno omenjati. Mrtvilo je posebno na našem delavskem političnem polju, ravno tako je v dramatik in tudi glede petja ni dosti boljše. Starejši spno se že nekoliko utrudili, kot je zadnjič pisal nekdo, mladina pa se že itak bolj zanima za sport kot kaj drugega.

Razume se, da je sedaj glavni vzrok vsem zaprekam in zastoji vojna, ker mlade fante pohirajo v armado, da jih že ni več dosti med nami.

Dakleta in omožene ženske so sedaj uposlene večinoma v tovarnah in vojne namene, ker moških moči je začelo v industriji primanjkovati.

Naše pevsko društvo Svoboda še vzdržujemo, ali bolj težko, ker nimamo dosti moških pevcev. Nekaj deklet pa se za zbor še interesira, in ker bi s samim koncertom ob številu sedanjih moči ne mogli uspeti, so se odločile za vzporeditev igre in nekaj petja bo zraven. To bo prejkone v tej sezoni edina kulturna prireditev med nami.

Vršila se bo v nedeljo 31. januarja ob 4. pop. v Slovenskem delavskem domu, 437 Liverno. Igra, ki jo vprizore,

je tridejanka "Aunt Maggie's Will". Je precej kratka in jako zabavna. Ker so to na našem odru večinoma mlade moči, jim damo vzpodbudo za nadaljno delo na tem polju z veliko udeležbo. To bo dalo dekletam korajzjo, da ne bo naša glasba in dramatika popolnoma zamrla. V načrtnem sporedu je tudi nastop moškega kvarteta in če le mogoče, se tudi to točko izpolni kot je zamisljena.

Tudi gasolina nam že primanjkuje, čeprav smo v centru ameriške motorne in avtne industrije. Tudi drugih stvari je manj, a se še vedno nekako rine skozi vse to, ne ve pa se, kako bo v bodoče. A če razmere tukaj primerjamo z onimi v starem kraju in drugod po svetu, smo tu še zelo na dobrem.

Res, žalostno je, koliko naše ljudstvo v starem kraju trpi. Njegove muke, ki jih v letošnjem Am. druž. koledarju opisuje dr. Boris Furlan, so stranske.

Ko bo tega krvavega viharja konec, bo naš narod pomoči v živilih in v blagu silno potreben. Enako tudi drugi narodi. Potreben je seveda že sedaj, toda dokler ne bo vojne konec, mu je v kaki izdatni obliki ni mogoče poslati. Bo pa je treba potem toliko več. Naša dolžnost je, da jim takrat priskočimo na pomoč kolikor največ mogoče in da v ta namen že sedaj zbiramo potrebna sredstva. Zato je bilo na zadnji seji Svobode sklenjeno, da gre vse vprebitek te njene priredbe v pomoč narodu v starem kraju. Na vse v Detroitu in okolici še posebno apeliram, da nam z obilim posetom pomagata c. dimvečjemu uspehu tudi v tem oziru. Priporočljivo je, da bi tudi druga društva kaj priredila v tak namen.

Na vse člane Svobode ob tej priliki apeliram, da ostanete v nji še naprej. Kdor ne more biti v nji aktiven član, naj bo saj med podpornimi člani. Ravno tako je nam tudi vsak nov član dobrodošel.

Prihodnja seja Svobode bo v nedeljo pop. 17. januarja v SND. Vršila se bo gotovo, razen ako ne pride kakšna posebna zapreka. Zelim, da se je vsi udeležite, posebno radi naše priredbe, ker pri nji potrebujemo pomoči.

Obratuje se v Detroitu, kot pravimo, s polno paro, kot menda povsod drugod. A brezposelnost se je odpravilo na tak način, da morajo drugi toliko več trpeti. Sem med milijoni onih, ki žele, da bi bilo vojne čimprej konec in seveda da v nji demokratija zmaga, ki bo omogočila svobodo vsem ljudstvom.

Rudolph Potochnik, tajnik.

Odbor kluba št. 114 JSZ

Detroit, Mich. — Čeprav velja pravilo, da je odbornike v mnogih društvih in klubih v teh časih težko dobiti, klub št. 114 JSZ je premagal to težkoto in ima za letos sledeči odbor:

Tajnik-blagajnik Math Urbas.

Zaplanikarica, Lia Menton.

Nadzorni odbor: Katka Junko, Julia Menton in Mary Potochnik.

Knjižničar, Rudolf Potochnik.

Zastopnika v organizaciji Slov. nar. doma, Joseph Menton in Leo Junko.

Zastopnik v pomožni akciji slovenske sekcije JPO, Math Urbas.

Zastopnica za vseslovenski kongres, Lia Menton.

Zastopnica v akciji za Slovenski-ameriški narodni svet, Rudolf Potochnik in Math Urbas.

Math Urbas.

Glas o Am. družinskem koledarju

Arcadia, Kans. — Preteklo je že več let od kar se nisem oglašil v Proletarcu, ker spadam bolj med one, ki rajše čitajo nego pišejo.

Da se oglašam sedaj je vzrok ta, ker imam časa toliko, da ga samo s čitanjem ne bi mogel napraviti. Ze 24. oktobra lansko leto sem se v jami prevzdignil in ko to pišem še ne vem kdaj bom docela ozdravil in spet sposoben za delo.

Pa pustimo mojo bolezen na stran. Saj čitatelje take stvari ne zanimajo. Za kar sem se nameni k temu pisanju je to, da čestitam sodružnikom letošnjega Ameriškega družinskega koledarja. Po mojem mnenju ta letnik prekaša marsikakega prejšnjega. Ne bom navajal sodružnikov po imenu, rečem pa, da je samo zgodovinski spis Borisa Furlana, "Slovenija v borbi", vreden sam sebi toliko in več kot čast sodružnikom, ki so napisali vanj takó fine stvari, posebej pa še urednik, ki ga je tako dobro uredil, da je ta koledar res vreden pohvale.

John Kunstel.

Mojemu pokojnemu soprogu v spomin

Moja žena, — Naj spet napišem nekaj besed v spomin mojemu pokojnemu možu Michaelu. To je peta obletnica njegove smrti. In napišem jih v list, ki je bil pokojniku najbolj priljubljen.

Kot običajno se še posebno spominjamo svojih dragih ob božičnih in novoletnih praznikih. Oni so dosegli svoj mir, a mi jih bi še tako radi imeli med nami, da je nam za njimi vaelej hudo. Posebno še v teh vrčvih dneih, ko se po svetu razliva gorje in se gode čudne, krute reči. Vse je s tira.

Ko te vrstice zagledajo beli dan, bo sezona praznikov že konec. Minuti so nekam tiho; nič kaj pravega veselja in navdušenja ni bilo, kajti veliko družin ima svoje daleč od doma, in stotično izmed njih jih je že na bojiščih. Ljudje so mislili nanje in baš na dneve kot je Božič, ali Novo leto, se še posebno zatope v želje, da se bi z bojišč in z dela v daljnih krajih vrnili domov zdravi in veseli.

Vsako ima take želje, in pa da se z njimi vrne mir in da dobimo po vojni res tako uredbo in demokracijo, kakršno nam obetajo. Tako demokracijo, za kakršno se bore zavedni delavci in je bil med njimi tudi moj pokojni soprog.

Če se to zgodi, bomo lahko rekli, da žrtve niso bile zaman. Potem bodo tudi prazniki vselejšeji kakor so bili zadnji in voščila bodo kaj pomenila.

Jennie Jerala.

Jugoslovansko hranilno in stavbinsko društvo v minulem letu dobro uspelo

Chicago, Ill. — Izmed hranilnih in posojilnih društev je v zadnji ekonomski krizi imela ustanova, omenjena v gornjem naslovu, prav velike težave.

Kot je bilo v poročilih že večkrat omenjeno, se je po spremembi v vodstvu tega društva, največ po zaslugi tajnika Donald Lotricha in direktorjev, vse ovire premagale, in tako se je dogodilo, da se je v "likvidaciji obsojena ustanova" popolnoma izklopala iz krize. Zastopila je vlagateljem, in si ob enem pridobila še toliko sredstev, da ima svoje lastno poslojpe, v katerem uraduje. Naslov je 2610 So. Lawndale Ave.

Predjo je moglo JHPD dobiti zavarovalništvo za svoje vlagatelje, so moralni člani direktorija iz svojih vlog položili okrog deset tisoč dolarjev jamstva zvezni zavarovalni ustanovi za taka društva, in ti isti denar bi izgubili, če se jim ne bi posrečilo oteti podvzetja iz zagat, v katerih je bilo. Na primer, mnogo hiš, na katere je bilo v starih dobrih časih posojenega preveč, so padle v lastništvo države, vredne morada komaj polovico toliko kot pa je znašalo posojilo nanje, in bile so še vse druge sorte težkote — na primer stari prepiri itd.

Direktorij, ki je prevzel vod-

stvo nad to ustanovo v najtežjih okoliščinah, se je zavzel, da ne bo igral "pogrebnišča", nego delal, da se ustanovo obudi v življenje in v uspevanje.

Posrečilo se mu je.

Zavarovalnica (deluje pod kontrolo zvezne vlade in je njena ustanova), ki štiti vlagatelje, se je uverila, da je to društvo sedaj popolnoma solidno. Direktorji, ki so dali svoje jamstvo v gotovini nad \$10.000, so ga bili minulo jesen odvezani, ker je društvo samo na sebi toliko močno, da se ni več bati nikakršnih izgub.

Obresti so bile za minulo polovico leta točno plačane, ali pa pripisane v knjižice vložnikov.

Takšno je — na kratko rečeno — stanje Jugoslovanskega hranilnega in posojilnega društva. Torej dobro in vzpodbudno. Še nikoli ni bilo v boljšem položaju kakor sedaj, čeprav smo v vojni. In — v krediti tajniku Lotrichu — je privedlo tudi veliko vojnih bon-dov, ne samo iskato koristit zase.

Kdor more, naj postane član tega društva. Vsa pojasnila dobi na prej omenjenem naslovu.

Clan JHPD.

Louis Kužnik o svojem delu in poth

San Francisco, Calif. — Prijateljstvo v Waukeganu in v Chicagu, in pa "Big" Toniju v Oaklandu sem obljubil, da se oglašim v Proletarcu čimprej in tako se je le dogodilo, da izpolnim obljubo.

Bil sem zaposlen, nekaj pa tudi po končanem delu "prelen" za pisanje. A ker obljuba dolg dela, sem si mislil, boljše pozno, kakor nikoli, kakor pravi pregovor.

O "solnčni Kaliforniji" sem šestkrat šlišal, a v nji nisem bil še nobenkrt dosedaj, pač pa parkrat v Floridi, ki je tudi zelo "solnčna država".

Bilo je meseca septembra minulo leto, ko sem na seji naše tesarske unije poslušal poročilo, da potrebujejo v San Franciscu dva tisoč tesarjev za delo pri nacionalni defenze.

Pa sem rekel svoji boljši polovici, moji ženi, na najinem domu v Waukeganu, "veš kaj, v San Franciscu grem!"

"Le pojdi, saj se boš kmalu vrnil," mi je odgovorila.

Pa se ni nič motila. Po enajstih tednih dela v San Franciscu sem bil spet v Waukeganu, toda ne zato, da bi ostal tam, pač pa zaradi opravkov glede mojega posestva.

Pot iz Waukegana v San Franciscu in nazaj sem v treh mesecih trikrat prevozil in vsako vožnjo v hitrici, ker gre sedaj vse kot "blitzkrieg". Od San Franciscu do Waukegana je trideset stov milj, torej vsega skupaj trikrat tja in nazaj 6,900 milj.

Ko sem se z "Big" Tonijem prvič sešel, oziroma ga obiskal, me je vprašal, kako se mi Kalifornija dopade. Ta del, skozi katerega sem se prvič peljal v San Franciscu mi ni bil po godu, kajti hribi so bili rjavi, da se mi niso zdeli drugega kakor kupi peska in skal. A ko pa je prišla deževna sezona, so pa ozeleneli, kakor v Waukeganu trate maja meseca.

Sedaj pa nekaj o delu. Zaposlen sem v ladjedelnici po dvanajst ur na dan sedem dni v tednu. V Washingtonu pa kongresniki vprijejo, da delamo premalo ur in s tem oviramo municijsko industrijo v produkciji. O kakem 40-urnem delavniku tu nič ne vemo. Plačajo pa kajpada regularno mezdo in kar je čez 40 ur pa overtime.

Delo se tu lahko dobi. Vsekdo, ki ga hoče, si ga lahko najde. Seveda, brez "štaparjev" tudi ni, ker ljudje službe menjajo.

Pred to vojno niso marali v industriji starij, ne prevec mladih, in tudi žensk niso namenjali v težko industrijo, a sedaj vidim delati 16 let stari fante, pa tudi take može, ki imajo že 70 let. Da so le zdravi, za kako delo se jih le porabi! Ženske tudi vedno bolj uposljujejo, ker ni moških za-dosti.

Pred nekaj leti smo bili skoro vsi med "štaparji", sedaj pa, delaj kar po 12 ur na dan vsak

dan v tednu. Tako smo prebili tudi minule praznike.

Pozdrav prijateljem in znan-cem vseposvod.

Louis Kužnik.

Književnost

Cankarjev glasnik, decemberška številka, je izšel s sledečo vsebino: Ameriški Slovenci so dozoreli (uvodnik); Poslanica slovenskemu narodu (resolucija s slov. nar. kongresa); Zedinjena Slovenija (resolucija slov. nar. kongresa); Ivan Zorman: Ljubi fanti, srečno hodi (pesem); Ivan Jontez: Mehurček iz milnice (pesem); William F. McDermott: Levjesceni zajci; Usodna ljubezen voljega kralja; Ethel Kristan: Na rodni grudi (igra); Z. A. Novak: Sanje Martina Mrkača; Ivan Jontez: V senci alpskih planin (nadaljevanje); Potreba prikrivanja; Kulturna kronika; Ameriški družinski koledar.

Cankarjev glasnik stane \$3 na leto, \$150 za pol leta, posamezen zvezek pa 30c. Naslov je 6411 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Cankarjeva družba, ki to revijo izdaja, bo imela svoj občni zbor v nedeljo 31. januarja v starem poslojpu Slovenskega narodnega doma, 6409 St. Clair Ave. V njenem odboru so Franč Cesen, predsednik, Milan Medvešek, podpredsednik, Ludvik Medvešek, tajnik-upravniki in John Tavčar, blagajnik.

Urednik je Ivan Jontez. Prvi urednik je bil Ethel Kristan, ki je sedaj sodružnik revije, in prvi upravnik pa Louis Zorko. Cankarjev glasnik izhaja šestoleto.

Revija Njiva, ki izhaja mesečno v Buenos Airesu, Argentina, ima v septembski številki, katero smo prejeli zadnji četrtki, sledečo vsebino: Stalingrad; M. S.: Kavkaz; Poročila o Jugoslaviji; A. D.: Naši kulturni delavci; M. Vuga: Bliza se dan; I. Košta: Naša mati; Tomaž Kedelja: Dežela in mesto; M. Simčič: Spomin na Tambovsko gubernijo; Ivan Vak: Črtica iz tragedije; J. Vizintin: Vtisi s kongresne odbora za pomoč svobodnim narodom (?); Vse-sti o slovenskih kulturnih društvih. Razno. Revijo "Njivo" izdaja Zveza jugoslovanskih društev v Argentini. Naslov: Remon Lista 5158. U. T. 50-5502. Buenos Aires, Argentina. Naročnina za inozemstvo (na primer za Zed. države) je en USA dolar. Vsebinske revije ni slaba, a tiskarskih pomet pa je v nji več kot bi jih v reviji sploh smelo biti. Urednik Njive je Franč Birsa in Jožef Zajc upravnik.

"Druga fronta" v Afriki kritikovi ni zadovoljila

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Jakov, toda Angležev to ni potolažilo. Niti ne Moskve. Kajti sklepanje pogodb in kompromisov s fašisti ni pot v zaupnost med onimi, ki pravijo, da se bore za strmoglavljenje fašizma.

Ko je atentator spravil Darlana s poti, so se v Angliji odahnil. A ne za dolgo, kajti kmalu za tem so izvedeli, da se zastopniki ameriške vlade pogajajo za vstop v francoski državni svet v Afriki z Marcelom Peyroutonom, ki je iste sorte politik kot je bil pokojni Darian. Deloval je v vladi v Vichyju in pomagal v boju proti Angliji.

Ni jasno, kaj misli ameriški državni department in ameriški vrhovni poveljnik doseči s takimi flirtanji, toda splošno mnenje v Angliji je, da za demokracijo to ni dobro.

Churchill naj posreduje

Cim je javnost v Angliji izvedela, da Darian ni bil zadnji "vichyjevec", ki je bil sprejemljiv za ameriško vlado, so listi v Londonu in drugje začeli odprto agitirati, da naj gre Churchill v Washington in osebnó pojasni, da angleška javnost take politike v Afriki, ki pomaga v sedlo reakcionarnem vichyskega režima, ne odobrava.

Se prav malo pa je znano, da v Washingtonu načelnika borbenih Francozov, generala Charlesa de Gaullea nimajo radi. Smatran je za orodje angleške politike, vlada v Washingtonu pa ima svojo politiko in si nji v oporo išče druge Francoze.

Roosevelt morda ne more vsemu kaj, a obdajajo ga ljudje, ki laglje delajo sklepe z monarhisti in z rekonciliarji vseh vrst, dočim tiste državni-ke in politike, ki so se za demokracijo borili, in se tople s fašizmom, ignorirajo.

"Druga fronta" mora v Evropo

Polemika v časopisju v Angliji, in tudi v Zed. državah, je o vsem tem zelo ostrá. Londonski Daily Mail piše, da se je afriška kampanja nekam klavernó obnesla, in da manjka odločnosti. Svári, da če za-

PRISTOPAJTE K SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI

NAROČITE SI DNEVNIK "PROSVETA"

Stane za celo leto \$6.00, pol leta \$3.00

Ustanovljajte nova društva. Deset članov (ic) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.

Dr. John J. Zavertnik
PHYSICIAN and SURGEON
3724 West 26th Street
Tel. Crawford 2212

OFFICE HOURS:
1:30 to 4 P. M.
(Except Wed. and Sun.)
6:30 to 8:30 P. M.
(Except Wed., Sat. and Sun.)

Res. 2219 So. Ridgeway Ave.
Tel. Crawford 8440
If no answer — Call Austin 5700

BARETINCIC & SON
POGREBNI ZAVOD
Tel. 20-361
424 Broad Street
JOHNSTOWN, PA.

THE PEOPLE IN THEIR STRENGTH

America has received, in the President's annual message to Congress, a report of unprecedented national accomplishment and a call for the foresight, courage and devotion that can win victory for humanity.

Mr. Roosevelt lived up to the expectations of those who believe in that kind of victory. He was warned against making a speech that would disturb reactionary, or timorous, or easy-going Democrats or Republicans in Congress. He was urged, in effect, to deliver a message that would reduce the war to the character of an accident without meaning; and victory to that of surcease without promise.

Mr. Roosevelt refused to be blind. Before us, and before the United Nations, he knows, lies the greatest opportunity of modern history—the opportunity to build an economy of full employment and a world of peace through justice.

His was the speech of a fighting President who knows the purpose of the fight.—The Chicago Sun.

UNION FOES THEMSELVES AGAIN

It is a marvelous accomplishment which this nation has made in the year that has passed since the dastardly, sneak attack by the Japs at Pearl Harbor.

On the firing lines of land, sea and air, and in the factories and plants organized labor has made a magnificent contribution to this record breaking feat.

Any hope that powerful employers as a whole would recognize this has been dashed by the hostile and reactionary words and actions of the recent convention of the National Manufacturers' Association.

For a short time after Pearl Harbor, the great industrial and financial interests were pretty well scared. They would visualize the Japanese unlocking the Golden Gate, and the Nazis invading the sacred precincts of Wall Street. They seemed to have concluded that even the czars of American industry and finance might be fortunate to save their lives, to say nothing of their property.

Our success on the fighting lines and production lines seems to have dispelled this feeling. Now Mr. Money Bags is himself again. Baiting, hating, trying to discredit and misrepresenting the workers.

Organized labor was hopeful that the owners of wealth would be satisfied to see industry naturally develop toward the cooperative commonwealth in the winning of the war. It is evident now that hope too was vain.

Workers should appreciate that every effort must be expended to bring victory to the democracies. But a year after Pearl Harbor they also should appreciate that labor must struggle on two fronts. To vanquish the foe from without and successfully to contend with the foe within.

Despite all this there are employers, some of them large ones, who realize the need of being fair to organized labor and act accordingly. They are to be commended. Their attitude is an aid to victory.—The Minneapolis Labor Review.

Freedom in Africa

When American troops first set foot on African soil — before expediency had become the order of the day — it was assumed on all sides that a certain fruit of victory would be the immediate liberation of anti-Axis prisoners in North Africa. That was on November 14. Today, more than a month later, the enemies of the Axis are still imprisoned. We call this fact to the attention of all apologists for the Darlan deal, who assert so confidently that the United States calls the tune to which our fascist collaborator marches. In the prison camps in the "liberated" territories there are some 25,000 refugees from Central Europe, mostly Jews; some 30,000 Spanish Loyalists, many of them soldiers of the Republican army; an unknown number of De Gaullists and other anti-fascist Frenchmen. Most of these men seem destined to stay where they are for the duration of "expediency." The State Department has apparently decided that if the Jews were released, the local Arabs might be annoyed; if the Spaniards were released, Franco would be upset; if the Fighting French were released, Darlan would be angry. But the problem of the imprisoned Fighting French is at least considered a serious one, and the release of "some" De Gaullists seems to have been arranged. — The Nation.

THE NEW "FOURTH INTERNATIONAL"

The Third International has faded into oblivion. On the other hand, the Fourth International has been very much in the limelight lately, even though this is the first time that it has been referred to by that name. We mean by it the Central Bankers' International, the Bank for International Settlements... Rising above the petty quarrels of their respective nations, the Central Bankers are still firmly united in the Fourth International of Basel. It is true, they do not communicate with each other, though they have secured permission for their fellow-citizens on the management and staff of the B. I. S. to do so... On the list of directors British names rub solemn shoulders with German, Italian, and Japanese names. The distinguished name of Mr. Montagu Collet Norman appears there along with that of his fellow-director Herr Walther Funk, German Minister of National Economy and chief inventor of the notorious Nazi "new economic order" for Europe.—Time and Tide (London).

Captain "Eddie" Makes Unfortunate "Slip"

Captain "Eddie" Rickenbacker has delivered a heart-touching report on his experiences in the Pacific. Undoubtedly, the millions who heard him or read his story in the press were deeply stirred.

However, there were a few sentences which should have been deleted. The captain dramatically declared that it he could perform the "miracle" of transferring our fighting men from Guadalcanal to the workshops of America, and our war workers from their workshops to Guadalcanal, the result would be an increase of 50 percent in output in 30 days.

Of course, the "miracle" would not produce the result suggested by the heroic captain. There would be a falling off, not an increase, in output, for the simple reason that the war workers know their job and the lads at Guadalcanal know their job, but the two are essentially different.

Unfortunately, the captain's statement has been construed in some quarters as indicating that the American worker is not doing his part and that he could tremendously increase his output if he so desired. There may be instances where this could be done, but they are mighty few.

The truth is, American workers are "hitting the ball as they have never hit it before. They are serving on the home front with the same loyalty and devotion displayed by our soldiers and sailors on the fighting fronts.

If Captain Rickenbacker goes about the country, as we hope he will, he will find plenty of evidence to sustain that statement.—Labor.

THE MARCH OF LABOR

Illustration featuring a portrait of Thomas Carlyle and text: 'A FAIR DAY'S WAGES FOR A FAIR DAY'S WORK... NOT THE LEAST OF ORGANIZED LABOR'S AIMS IS ADEQUATE COMPENSATION FOR A DAY'S WORK... MAKE PAY-DAY VICTORY DAY—PUT 10% IN BONDS... BUY UNITED STATES WAR BONDS AND STAMPS... THE RIGHT OF PUBLIC EMPLOYEES TO ORGANIZE AND AFFILIATE WITH ORGANIZED LABOR WAS GRANTED BY CONGRESS IN THE LLOYD-LAFOLLETTE ACT OF 1912.'

STOOL PIGEON ON THE ROOST

A stool pigeon is a stool pigeon, no matter what shade of color he may be.

It's bad enough to sell out for a fat salary, but when the government stoops to hiring stool pigeons and placing them in positions of responsibility, then it is time to pause and wonder.

In 1940, the FBI hired a labor organizer. The organizer was a former left-wing radical whose activities had come under a cloud of suspicion.

For some mysterious reason, obstacles were placed in the way of organizational work. But ventures in real estate blossomed. Still retaining his position as an organizer, the stool pigeon continued to make reports to the FBI.

Then at the opportune time, he used this evidence to turn on his former comrades-in-arms of the same stripe of so-called revolutionary radicalism.

Now, as a reward for all his efforts, the stool pigeon has been given a job as a federal conciliator by the National Labor Board.

Somehow, we can't quite see how a stool pigeon can qualify as a conciliator.

Maybe the labor board could explain.—The Minnesota Leader.

ASK HALT TO TAX DODGE IN ADS

Amherst, Mass., Dec. 31.—Charging that manpower and scarce materials are being wasted by the continuation of full peacetime volume of advertising, 100 educators and economists called recently upon high government officials to prevent excess profits going into ads rather than into taxes.

"We urged through administrative order that commercial companies be permitted to include as a deductible cost (for tax purposes) only that minimum of advertising absolutely essential to secure the sale of actual current output," the group wrote to Sec. of Treasury Morgenthau, WPB Chief Nelson, Stabilization Director Byrnes and OPA Director Henderson.

"We are not here disputing the peacetime service of advertising," the group said. "We are nevertheless aware that there is now little present need to stimulate current consumption.

"To the extent to which advertising accelerates present buying, it is running in direct opposition to the effort of the Treasury and the War Agencies to check inflation."

Volume Is Up

Advertising volume has increased by 21 percent over the 1935-39 peacetime average, the group declared, adding:

"... Freedom of the press may well be enhanced if newspapers are less dependent upon advertising and more dependent upon collecting the true cost of publication directly from the readers."

Signers of the letter included Prof. Colston Warne of Amherst College; Prof. J. R. Smith of Columbia; Prof. Elizabeth Hoyt of Ia. State; Prof. Morris E. Garney of Colorado University; and Prof. Paul Kirkpatrick of Leland Stanford.

LITTLE LUTHER

Little Luther proposes the following resolutions for sundry folks in 1943:

H. V. Kaltenborn: "Instead of taking to the ether waves, I resolve to take a very large quantity of ether."

Adolf Hitler: "I resolve to save Europe from communism, the world from democracy, and Goering from the fats salvage campaign."

Howard W. Smith: "Unless labor gives up collective bargaining, closed shop, free speech and overtime pay, I resolve to introduce a new law every Friday until Labor Day and then I will introduce three every May until Christmas."

Benito Mussolini: "I resolve to leave balconies to Romeo and Juliet, and the Italian Empire to Hitler."

Frederick C. Crawford: "Unless congress impeaches Roosevelt and puts labor in concentration camps, I resolve to lease a summer place at Berchtesgarden."

Admiral Emory (Shoot 'em at Sunrise) Land: "Me make a resolution? Ain't the unions made enough against me?"

To Give \$300,000

NEW YORK.—The Amalgamated Clothing Workers will raise \$300,000 for overseas relief in 1943.

One goes to the right, the other to the left; both are wrong, but in different directions.—Horace.

The Big Corporations Confess

It was only a few short months ago that the professional mourners for big business were weeping all over Washington that the new tax bill would wipe out profits entirely, ruin private enterprise, pauperize widows and orphans, and probably lose us the war.

Congressmen listened, wept with the mourners, and slashed the already anemic ability-to-pay tax program submitted by the Treasury Department. In vain did Sen. Robert M. La Follette, Jr., expose the fakery behind the corporation claims. In vain did he fight for a measure which would strike at war profiteering while providing the government with badly needed revenue.

Members of Congress, including many so-called liberals and supporters of a theoretical New Deal, preferred to weep with the corporation lobbyists and they proceeded to write one of the worst tax bills in American history. Now that tax time is at hand, the great corporations are beginning to admit through their publications that the take for 1942—after taxes—will add up to the greatest they have ever had.

Barron's, a magazine spokesman for big business, announced recently that General Motors, Chrysler, Bethlehem Steel, United States Steel Corporation, Montgomery Ward, and Sears, Roebuck & Company have virtually assured their industrial stocks of an earning power of "at least \$1 more on the average than was anticipated as late as the middle of the third quarter of the year."

Further, Barron's points out, "big corporations are now much less fearful of showing rising net profits before taxes and are willing to concede that under present conditions net after taxes may in 1943 exceed the 1942 results." This estimate, it must be noted, does not apply to all business, but as Barron's carefully specifies, to "big corporations."

Renegotiation of war contracts to eliminate some of the shameful war profiteering, is also discussed in the magazine. "Managerial uneasiness over the renegotiation of war contracts is definitely subsiding. Now widely appreciated is the statement of Chairman Karker of the Overall Prices Adjustment Board of the War Department that completed negotiations allowed for a range in profits before taxes of from four to 33 per cent."

These confessions by big business show how completely Congress was duped by the crocodile tears of professional mourners. The tragedy is that Congress fell for the same buncombe when the 1940 and 1941 Revenue Acts were being framed and will become a willing victim again when it frames the next tax bill.—The Progressive.

What They Say--

Pearl Buck, author and authority on China:

"I conceive it is our duty as citizens of democracy and as human beings not to be content today merely to put on a uniform, either the uniform of army or navy upon our bodies, or the uniform of docility upon our minds, nor of expediency upon our hearts. Now as never before in the history of the world we who believe in liberty of the mind and freedom of the body must speak, again and again, regardless of the danger to ourselves. If we do not make this war into a war for freedom, we shall lose freedom, without which life is worthless. If freedom must be lost, then let us lose it boldly, still speaking what we know to be true and not in the timidity of silence. For us, words are weapons."

Chester S. Williams, director of adult education, U. S. Office of Education:

"Our educational system needs reorganizing. It has failed to present a study of the modern world so that it makes sense. It is partly out of date. The public must be given an understanding of the technological and scientific revolution of the present age; it must understand the new 'air-age geopolitics,' and it must also learn the difference between the philosophies and psychology of democracy and dictatorship."

Harold C. Urey, renowned chemist and Nobel Prize winner:

"It seems to me that when the Axis is definitely defeated and prevented from starting another war,

the next most likely source of conflict is possible misunderstanding with Russia. Unless thought is given to this problem, and unless the distrust that exists in many quarters today is dissolved, another generation may find itself in the midst of a third world war... It seems to me that (some peaceful collaboration with Russia in policing the world) is possible. Russia probably will not seek to meddle in our internal affairs. She also has no more desire to conquer the world than we have at present. If this collaboration is to be effected we must revise our approach to Russia. It must neither be from the standpoint of our own Communists nor our 'Red-baiters', but rather from the standpoint of respect for a hard-working and hard-fighting ally... Unless we have the courage to face such problems bluntly and the wisdom to solve them with tolerance and understanding, the dream of Alfred Nobel for world peace will not be realized.

WHO SAID TAXES WERE CRUSHING THEM?

Roy Blough, one of the Treasury Department's tax experts, declares that after America's big corporations pay their 1942 taxes they will have left about \$7,000,000,000, which is 75 per cent more than they had after they paid their 1939 taxes.

The overwhelming majority of American workers would be "tickled pink" if they could make a similar showing after they have taken care of increased taxes and increased cost of living.

Wallace Puts It Up To Us

We hasten to confess our pleasure with the speech delivered by Vice-President Henry A. Wallace on the occasion of Woodrow Wilson's birthday. While it would be impossible to analyze his entire discourse in a single editorial, we must take this opportunity to comment upon his idea of "liberty and unity" as the next world order.

What Wallace means is that each nation shall have the unchallenged right to conduct its own affairs under any economic and social system it desires but that there shall also be a world system under which all nations will cooperate in the broader scope of world affairs.

We approve of that. We like it because it puts the question of what kind of America we shall have directly up to the American people. To that extent the Wallace plan conforms with the best traditions of democratic government.

However, while Socialists have always been internationalists, we will not be satisfied with an internationalism which unites exploiters of workers in a common plan. Such unity may very well be calculated to be nothing more than a compact of racketeers. The gang wars may stop, but the victims of the racket will not be freed from the demands of the muscle-men within their districts.

However, as we have just said, Wallace wants our kind of government to be a matter of our decision. So that puts the question directly up to us. Do we, the workers, want to tolerate a class society after this war is over? Are we going to be satisfied if each nation constitutes a racket zone?

Well, we believe we know the answer. We may be satisfied in the beginning. But unless democracy is extended to economic processes there will be plenty of trouble at home.

People have always been dissatisfied with basic injustices. Merely to make a system work has never proved universally satisfactory. It will not be enough after the war is over to demonstrate that the average man has a better life than he had before; that has been demonstrable in every era, but it has not brought social peace. What people object to, whether they know it or not, is the immorality of permitting one class to take what another class produces. They will continue to so object.

Here then, is the task of the Socialist of the future: to lead in the fight for a nation and a world that will be free from human exploitation. Socialists never cared much that the capitalist system was able to work. They made a special point of the claim that it should not be permitted to work because it was a fundamentally unjust system. The same point can be raised after the war unless Socialism comes before peace.

—Reading Labor Advocate.

Hitlers' Beanstalk

Jack's experience with the little seed that grew overnight into a huge beanstalk inhabited by a ferocious ogre, has its parallel in Europe's experience with the little seeds of anti-Semitism.

Hitler found these seeds among the German people—little lies about the Jews, snide remarks, job discriminations, ignorant racial prejudices.

He planted these seeds in the manure of national frustration and economic depression. He watered them with bloodshed caused by his thugs, and with a golden stream from the labor-fearing rich.

And lo and behold! From these small seeds grew the mighty beanstalk from which he now casts his hideous shadow over the whole world.

Hitler's Jew-baiting propagandists have now borne fruit in wholesale slaughter of helpless Jews in Eastern Europe and in a systematic and cold-blooded campaign for the elimination of this persecuted race.

While we join in the horror of the whole civilized world at Hitler's atrocities, and pledge ourselves to crush the monstrous system that created them, let us also give thought to destroying at once the seeds of anti-Semitism and race discrimination which Hitleristic elements seek to nourish in American soil.—Union News Service, C. I. O.

Religion and Monopoly

Last month ten leading Catholic archbishops and bishops of the United States issued a "Statement on Victory and Peace." It was an impressive document calling for an all-out war against the Axis. It was the first real and comprehensive document issued by American Catholics as a body, and it was generally understood to be a quasi-official nature, i. e., it bore Vatican approval.

The statement was regarded as one of the fruits of Myron Taylor's visit to Rome. Now, however, comes a hitch, and one likely to produce wide repercussions. The Hierarchy's statement contained a declaration of Catholic policy with respect to the missionary activities of non-Roman churches in Mexico, Central and South America. Over the past year, these Protestant activities had been under fire from Catholic sources, and the Rockefeller Inter-American Committee was under pressure here to halt these activities.

Now comes the Federal Council of the Churches of Christ, the central body of 27 Protestant denominations, to deplore the Catholic statement as attempting to create a "religious monopoly" in Latin America. The Protestant churches declare they will not halt their missionary activities, claiming that their activities are not a peril to the good relations of the Americas.—Daniel Bell in The New Leader.

We know accurately only when we know little; with knowledge doubt increases.—Goethe.

PRO-NAZI GETS PEGLER'S PUBLICITY

Philadelphia, Dec. 31.—(FP).—Westbrook Pegler has allowed his column to be used by a poison-pen pro-Nazi letter writer.

Occasionally Pegler fills his column with letters from so-called loyal Americans, spouting variations on his own reactionary theme. But Pegler's use of non-union help has backfired in his face, because union workers at the Baldwin Army Tank Shop here are especially sensitive to the smell of Nazism.

When they read a letter in Pegler's column recently directly attacking them, their union and the Roosevelt administration, they examined the signature carefully.

The writer—Andrew Hercha—turned out to be a worker who had been fired from the Pennsylvania Railroad for pro-Nazi activities but was continuing his propaganda at Baldwin.

Got Statements

Local 2422, United Steelworkers, CIO, obtained signed statements from its members, recording Hercha's publicly-aired opinions. The evidence has been turned over to the FBI for further investigation. And Hercha has disappeared.

Here are some extracts from the statement, deleting Hercha's obscene language:

"Andrew Hercha has stated that our President, Mr. Roosevelt, was a Jew... and that he wasn't fit to run the country... He further stated that he much preferred Mussolini and Hitler's tactics to those of a President whom he continually referred to in a disparaging way as Mr. Rosenfeld... He has mentioned several times that he used to work for the Penna Railroad and was fired on account of his pro-Nazi activities..."

The Baldwin workers are glad to be rid of Hercha but they want to know how much longer Pegler will be permitted to act as a front for the pro-Nazi out to sabotage the war effort.

When you get into a tight place and everything goes against you, till it seems as though you could not hold on a minute longer, never give up then, for that is just the place and the time that the tide will turn.—Harriet Beecher Stowe.

Egotism is an alphabet of one letter.—English Proverb.

Ten Per Cent OF YOUR INCOME should be going into U.S. War Bonds and Stamps U. S. Treasury Department